

Prosjekt Britannia – en evaluering av samarbeid mellom frivillige organisasjoner

Sissel Bøckmann

**Høgskolen i Østfold
Arbeidsrapport 2008:2**

Online-versjon (pdf)

Utgivelsessted: Halden

Det må ikke kopieres fra rapporten i strid med åndsverkloven og fotografiloven eller i strid med avtaler om kopiering inngått med KOPINOR, interesseorgan for rettighetshavere til åndsverk.

Høgskolen i Østfold har en godkjenningsordning for publikasjoner som skal gis ut i Høgskolens Rapport- og Arbeidsrapportserier.

Høgskolen i Østfold. Arbeidsrapport 2008:2

© Forfatteren/Høgskolen i Østfold

ISBN: 978-82-7825-247-5

ISSN: 1503-6677

Forord

Dette er en evalueringsrapport for samarbeidsprosjektet Britannia i Fredrikstad. Prosjektet har vært initiert av Fredrikstad kommune og Frivillighetssentralen i Fredrikstad.

Denne rapporten er et forsøk på å belyse a): hvilke forventninger de enkelte organisasjoner hadde til samarbeidet, b): hvilke erfaringer de sitter igjen med etter cirka ett års samarbeid, og c): hvilken nytte kan aktørene i Huset og eventuelt andre frivillige organisasjoner ha av disse erfaringene?

Mange har bidratt for å få realisert prosjektet og for å få laget denne rapporten.

Dette gjelder lederne for de enkelte organisasjoner og min arbeidsgiver HIØ, som har gitt meg FOU- tid til å gjennomføre dette arbeidet. En stor takk rettes til min veileder ved HIØ, Gunnar Vold Hansen, som har stilt velvillig opp med mange kloke og innsiktsfulle innspill underveis. Spesielt har det vært viktig og verdifullt at lederne for de frivillige organisasjonene har sagt seg villig til å delta gjennom å bli intervjuet før prosjektoppstart og etter ett års drift. De har vært åpne, modige og reflekterte, og har bidratt med mange verdifulle innspill og opplysninger. Denne rapporten dediseres derfor til lederne for de frivillige organisasjonene i Huset Britannia. Uten dem hadde det verken blitt noe prosjekt eller noen rapport.

Fredrikstad, desember 2007

Sissel Bøckmann

Forord	1
Sammendrag	3
Innledning	4
Hvorfor et slikt prosjekt	4
Aktørene i samarbeidsprosjektet	7
Frivillighetssentralen	7
Prosjekt Sorg og Omsorg	8
Home - Start Familiekontakten (HSF)	8
Fredrikstad Kommune, virksomhet Psykisk Helsevern	9
Mental Helse	10
Kirkens Bymisjon	11
Kreftforeningen	12
Frivillighet i Norge	13
Organisering av frivillighet fra stat og kommune	14
Den samfunnsmessige betydningen av frivillig sektor	14
Kommunenes forhold til frivillighet	17
Utfordringer for frivillige organisasjoner	17
Undersøkelsens datasamling	19
Evaluering	19
Målevaluering	20
Design	20
Metode	21
Begrunnelse for valg av metode	21
Gjennomføring av undersøkelsen	22
Dataenes validitet og reliabilitet	22
Ethiske overveielser	23
Funn fra første intervjurunde	25
Forventninger	25
Mulige utfordringer	27
Evalueringkriterier	29
Oppsummering av funn fra første intervjurunde	29
Funn fra andre intervjurunde	30
Forventningene – hvilke erfaringer har informantene etter ett år?	31
Samarbeid i forhold til brukere	31
Samarbeid i forhold til frivillige	31
Samarbeidsklima	32
Samarbeidsforum	33
Samarbeid med eksterne aktører	33
Organisering av felles drift	34
Forskjeller og likheter mellom aktørene	35
Utfordringene – hvordan har det gått?	36
Avklaring av oppgaver og brukergrupper	36
Fordeling og bruk av lokaler	37
Bevare egen organisasjons identitet og interesser i fellesskapet	38
Konkurransen om de frivillige	38
Oppsummering av funn fra andre intervjurunde	38
Noen tanker om den videre driften	41
Prosjekt Britannia- en suksess	41
Suksess koster	42
Avslutning	49

Sammendrag

Det hadde gjennom lang tid vært et ønske om samlokalisering av flere organisasjoner i Fredrikstad. I 2004 kom et tidligere hotell som nå var eid av kommunen opp som et mulig lokale for samlokalisering av flere frivillige organisasjoner og aktører. Huset var tomt, lagt ut for salg, og det hastet derfor med å finne samarbeidspartnere. Noen av de aktørene som nå er i Britannia møtte hverandre og tok opp tanken om et felles husvære, og i løpet av få måneder var samarbeidsavtale og husleiekontrakt undertegnet mellom følgende aktører:

- Frivillighetssentralen i Fredrikstad
- Kirkens Bymisjon
- Fredrikstad kommune, psykisk helsevern
- Prosjekt Sorg og omsorg
- Home - Start Familiekontakten (HSF)
- Mental Helse
- Kreftforeningen (noe senere)

Alle lederne for disse organisasjonene ble intervjuet i forkant av at de åpnet Huset Britannia, og så igjen etter cirka ett års drift. Hensikten har vært å belyse følgende:

- Hvilke forventninger hadde de enkelte aktørene til dette samarbeidet?
- Hvilke erfaringer sitter aktørene med etter ett års samarbeid?
- Hvilken nytte kan aktørene i Huset Britannia og andre frivillige organisasjoner ha av disse erfaringene?

Hovedkonklusjonen i denne rapporten er at prosjekt Britannia er blitt en suksess. Både brukere og frivillige har fått det bedre, og mange av forventningene til aktørene er innfridd. Britannia har blitt et viktig tilbud, som løser sentrale offentlige oppgaver. Imidlertid har det oppstått noe uenighet mellom aktørene når det gjelder brukergrupper og fordeling av lokaler. Dette bør kunne løses.

Innledning

Prosjekt "Huset Britannia" ble startet ganske tilfeldig og uten mye tid eller mulighet til planlegging i 2004. Prosjektet er blitt videreført også etter andre intervjuerunde, som ble foretatt i løpet av forsommeren 2006, men da med noe utskifting av aktører. Denne evalueringen knytter seg utelukkende til de erfaringer som ble gjort i tidspunktet mellom 2005 og 2006.

Jeg har fulgt dette prosjektet helt fra starten, dvs. fra første møte mellom aktørene og helt fram til i dag, i egenskap av styremedlem i en av organisasjonene. Gjennom dette engasjementet har jeg fått en unik innsikt i prosessen. Denne innsikten kan ha påvirket forklaringene i rapporten uten min vitende og villen, men min aktive deltakelse hele veien har også vært svært lærerik og interessant.

Uten at jeg hadde vært engasjert i prosjektet helt fra starten og på frivillig basis, hadde jeg heller aldri fått de kunnskapene og den innsikten som kommer fram i rapporten, fordi å delta i en slik prosjektutvikling er en ny erfaring for meg.

I rapporten vil følgende benevnelser brukes om prosjektet: Prosjekt Britannia, Huset Britannia, Huset, Britannia og prosjektet. Årsaken til dette er at informantene har benyttet alle disse benevnelser om hverandre.

Hvordan kom prosjektet i gang

Ideen om at flere frivillige organisasjoner skulle dele lokaler hadde versert blant flere organisasjoner over lang tid, uten at det hadde vært mulig å få realisert dette. Så viste det seg at et tidligere hotell midt i Fredrikstad sentrum, hotell Britannia, sto tomt, og skulle selges. Eier av denne bygningen var Fredrikstad kommune. Noen av aktørene som nå deler lokaler i Britannia møttes for å diskutere muligheten for samlokalisering. Tanken på å ha større lokaler midt i sentrum var forlokkende, men betenkelighetene var store; var dette for ambisiøst? Kirkens Bymisjon skulle etablere seg i Fredrikstad og trengte også husvære. Dermed ble kommunen kontaktet, og planleggingen var i gang. Fredrikstad kommune hadde flere interesserte kjøpere til bygningen, men trakk tilbake salget. Både kommuneadministrasjonen og kommunepolitikere viste stor velvillighet, og gjorde "prosjekt Britannia" mulig. Det var altså ingen grundig analyse eller noe stort forprosjekt som lå forut for dette, men heller mange tilfeldige sammentreff.

Hvorfor et slikt prosjekt

Årsakene til at aktørene ønsket seg et sted hvor de kunne være sammen, var flere. Initiativtakerne så først og fremst mulighetene for at ressursene de disponerte kunne utnyttes bedre gjennom samlokalisering. Det var et behov for å ha store lokaler for å kunne samle flere mennesker til ulike aktiviteter. Flere savnet også å ha et større fagmiljø å støtte seg på, og aktørenes daværende lokaler var ikke i alle tilfeller så lett tilgjengelige, blant annet var det vanskelig å markedsføre Frivillighetssentralen og Home- Start Familiekontakten, fordi deres lokaler lå i 2.etasje og ikke var synlige fra gaten.

Rapportens videre oppbygning

Først vil jeg gjøre rede for hvem som er aktørene i samarbeisprosjektet. Etter dette kommer en oversikt over hvordan frivillighet er organisert fra statlig og kommunal side, hvilken betydning frivillig arbeid har i vårt samfunn og hvilke utfordringer dette gir for de frivillige organisasjonene.

Undersøkelsens metodiske utfordringer vil deretter belyses, og jeg vil gjøre rede for de valgene jeg gjorde når det gjaldt innsamling og analyse av dataene.

Funnene fra første runde vil deretter bli presentert. Disse funnene dannet utgangspunkt for andre intervjurunde etter cirka ett års drift av Britannia.

Etter å ha presentert funnene fra andre intervjurunde vil disse funnene bli diskutert i lys av relevant forskning.

Rapporten avsluttes med noen tanker om den videre driften av Huset Britannia.

Aktørene i samarbeidsprosjektet

Initiativtakerne Frivillighetssentralen, Kirkens Bymisjon og Fredrikstad Kommune, virksomhet Psykisk Helsevern så seg om etter flere samarbeidspartnere, for huset var stort og man trengte flere leietakere for å få prosjektet til å gå rundt økonomisk. Flere samarbeidsaktører ble sett på som en styrke også faglig og samarbeidsmessig. Etter noen runder hvor flere frivillige organisasjoner ble forespurt, takket ja og senere trakk seg av ulike årsaker, ble følgende organisasjoner enige om å dele lokaler: Frivillighetssentralen i Fredrikstad, Prosjekt Sorg og omsorg, Home- Start Familiekontakten, Fredrikstad kommune - virksomhet psykisk helsevern, Mental Helse, Kirkens Bymisjon og Kreftforeningen.

Frivillighetssentralen

I 1991 satte Sosialdepartementet i gang et forsøk med 96 såkalte frivillighetssentraler. Departementets ønske var å stimulere den frivillige innsatsen, primært innen helse- og sosialsektoren (Brekke, 1994). Frivillighetssentraler finnes i dag over hele landet og er en møteplass som formidler kontakt mellom mennesker i lokalmiljøet som trenger hjelp og mennesker som ønsker å være til hjelp for andre.

Mål

for frivillighetssentralene er å samordne den innsatsen som privatpersoner og organisasjoner i kommunen utfører, og dermed fremme og styrke det frivillige arbeidet. I 2004 ble det gitt støtte til 258 frivillighetssentraler i Norge.

Organisering

Årsmøtet er sentralenes øverste formelle organ. Her har eierne (som kan være organisasjoner, kommuner, enkeltpersoner, stiftelser, menigheter m.m.) møte- og stemmerett. På årsmøtet blir det valgt styre, og regnskap, budsjett og eventuelle handlingsplaner blir godkjent.

Hver sentral blir ledet av det valgte styret. En av de viktigste oppgavene til styret er å ansette daglig leder for sentralen.

Statlige midler dekker cirka 40 % av utgiftene til frivillighetssentralene. De resterende midlene må skaffes på annen måte. Pengene kan komme fra kommunen, fra næringslivet, fra frivillige organisasjoner eller i form av gaver fra privatpersoner (Thyness, 1999, I: Djupvik og Eikås, 2002).

Frivillighetssentralen i Fredrikstad eies av stiftelsen Sorg og omsorg. Det er i dag 3 frivillighetssentraler i Fredrikstad kommune; og Frivillighetssentralene i bydel Onsøy og i bydel Borge har sine egne daglige ledere og egne lokaler og omfattes ikke av prosjekt Britannia.

Hovedaktiviteter

Av tilbud ved Frivillighetssentralen for Fredrikstad sentrum kan nevnes gratis veiledning i forhold til gjeldsproblemer (gjeldsofferalliansen), hørselshjelpere som bistår med råd og veiledning i forhold til bruk av høreapparater, kveldskafé for kreftpasienter og pårørende i samarbeid med Kreftforeningen, stavgang, angstgrupper, sorggrupper, ulike pårørendegrupper, demensforening og byttering. I 1998 søkte, og fikk, Frivillighetssentralen midler gjennom Helse og Rehabilitering til å starte det engelske familiestøtteprogrammet Home Start. Daglig leder har vært ansatt i lederstillingen i Frivillighetssentralen i cirka 13 år.

Prosjekt Sorg og Omsorg

Dette er en videreføring av prosjektet "Veiledningstjenesten for etterlatte" som Nasjonalforeningen for folkehelsen drev i Oslo i årene 1978 - 1984. Etter at dette prosjektet ble nedlagt, ble det utført en landsomfattende spørreundersøkelse, hvor man ønsket å kartlegge behovet for mer hjelp til sørgende. Etter å ha fått bekreftet at behovet var til stede, startet følgende organisasjoner et landsomfattende samarbeidsprosjekt under navnet "Sorg og Omsorg": Den Norske Kreftforening, Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon, Nasjonalforeningen for Folkehelsen, Norges Røde Kors, Norske Kvinners sanitetsforening og Samarbeidsorganet for Helseopplysning (SOHO). Sorg og omsorg er i dag et livssynsnøytralt, tverrfaglig og tverretatlig tilbud spredt over hele landet.

Mål

Formålet med prosjektet er å støtte sørgende på en slik måte at uheldige langtidsvirkninger etter ubearbeidet sorg i størst mulig grad skal kunne forebygges. Tanken er at det finnes mennesker som ikke alltid finner den støtten de trenger i sin nærmeste omgangskrets. Det er også slik at mange sørgende trenger å snakke med noen som vet litt om sorg og sorgreaksjoner, og som kan fungere som en støtte for den sørgende.

Organisering

I Fredrikstad startet Sorg og omsorg opp i 1986. Sorg og omsorg organiseres gjennom en styringsgruppe. Styringsgruppa er bredt sammensatt og har medlemmer fra kommunehelsetjenesten (lege, helsesøstertjeneste), psykisk helsevern, Den Norske Kirke, et begravelsesbyrå og Høgskolen i Østfold. Sorggruppeledere er også representert i styringsgruppa. Det er daglig leder for Frivillighetssentralen som tar i mot henvendelser om deltakelse i sorggruppe, og som fungerer som sekretær for styret i Sorg og omsorg.

Hovedaktiviteter

Sorggrupper er en vesentlig del av prosjektet Sorg og Omsorg. Slike grupper er gjerne organisert med en styringsgruppe som velger ut eller godkjenner de frivillige som ønsker å være ledere for sorggruppene. Styringsgruppa sørger for at de frivillige får nødvendig opplæring og faglig veiledning.

Sorggruppelederne (de frivillige) administrerer hver sine sorggrupper.

Sorg og omsorg har et visst samarbeid med menigheter og med begravelsesbyråer, dette med tanke på både å informere om sorggrupper og å samarbeide om ledere for sorggruppene. Sorg og omsorg i Fredrikstad har også et visst samarbeid med de tilsvarende lokale aktørene i Østfold. Dette kan for eksempel være å henvende mennesker som ønsker å gå i sorggruppe til et sted hvor denne typen gruppe finnes, eller å samarbeide om større arrangementer som for eksempel åpne kurs og fagkurs.

Home - Start Familiekontakten (HSF)

Home Start ble startet i England for drøyt 30 år siden. Det finnes i dag over 300 avdelinger i England, og i 17 forskjellige land. Norges første avdeling ble startet i Trondheim i 1995. Følgende lokale organisasjoner var engasjert i oppstartfasen i Norge: Frivillighetssentralen i Fredrikstad, Kirkens Bymisjon, og representanter fra barnevernet i Fredrikstad. I Norge finnes det i dag 20 avdelinger.

Mål

Home- Start Familiekontakten, som er den norske betegnelsen, er et familiestøtteprogram utenfor det offentlige hjelpeapparatet. Formålet er å bedre barnefamiliers livssituasjon gjennom å styrke selvtilliten og selvstendigheten i hjemmene, fokusere på foreldrenes egne ressurser og å oppmuntre familien til å utvide sitt eget nettverk. Tilbudet gis til småbarnsforeldre som har minst ett barn under 6 år og som har et lite eller dårlig fungerende nettverk. Hjelpen ytes av familiekontakter (frivillige) to - fire timer per uke i familiens eget hjem. Ideen bak HSF er at familien har behov for en likeverdig person som selv har foreldreerfaring og som kan dele sorger og gleder. Det er familien selv som definerer hva de trenger støtte til.

Organisering

I Fredrikstad startet HSF opp i 1998 som et prosjekt under frivillighetssentralen, etter initiativ fra barnevernet i Fredrikstad kommune, med midler fra Helse og Rehabilitering for 3 år. Deretter overtok Fredrikstad kommune driften. HSF får ikke statsstøtte, og må søke kommunen om midler hvert år. HSF Fredrikstad har eget budsjett, men er underlagt styret for frivillighetssentralene i Fredrikstad, som eies av stiftelsen Sorg og Omsorg.

Hovedaktiviteter

HSF har et meget godt samarbeid med Fredrikstad kommune og aktuelle kommunale etater som barnevernstjenesten, helsestasjoner og familievernkontor. HSF i Fredrikstad har sommeren 2005 cirka 36 familier og cirka 30 frivillige. Familiekontaktene gjennomgår et 30 timers forberedelseskurs før de blir koblet med en familie, og koblingen skjer etter en grundig kartlegging av både småbarnsfamilien og den frivillige, for å sikre et best mulig utbytte for familien.

Fredrikstad Kommune, virksomhet Psykisk Helsevern

Bakgrunnen for deltakelsen i samarbeidsprosjektet var at det var mange udekkede behov hos mennesker med psykiske lidelser i Fredrikstad kommune. Det åpnet seg en mulighet til å gi denne målgruppen et tilbud gjennom å få lokaler i Huset.

Mål

Målene er å være et aktivitetstilbud og å drive arbeidstrening, fordi folk blir sykere av å ikke ha noe å gjøre. Ønsket var et lavterskeltilbud; et sted hvor folk med psykiske lidelser kunne treffe andre i samme situasjon i en sosial sammenheng, og få hjelp til å lage en handlingsplan uten å måtte gå runden med A - etat og trygdekontor. Det er videre et mål å synliggjøre og alminneliggjøre psykiske lidelser gjennom samarbeide mellom offentlighet, frivillighet og brukerorganisasjonen.

En del av målgruppa er medlemmene i brukerorganisasjonen Mental Helse, som altså både er samarbeidspartner og målgruppe. Alle mennesker med psykiske lidelser er i målgruppa, både som brukere og som frivillige.

Organisering

Ut fra disse målene ble det startet et prosjekt, ”Arbeid og psykiske lidelser”, hvor lederen er ansatt i deltidsstilling (30- 40 %). Meningen er å utvikle dette til en 100 % stilling som sysselsettingskoordinator i løpet av et års tid. Mental Helse er en samarbeidspartner i dette prosjektet, fordi deres medlemmer representerer en målgruppe for prosjektet. Prosjektet er finansiert av Fredrikstad kommune.

Hovedaktiviteter

Noen av de tiltakene som drives, er oppretting og oppfølging av arbeidstreningsplasser i og utenfor Huset, som for eksempel å ha ansvar for matservering under kommunale kurs. I samarbeid med de andre aktørene drives resepsjonen, med informasjon om Huset og tilbudene der, salg av kaffe/te og med tilgang til internett.

Mental Helse

Mental Helse er landets største organisasjon for brukere, pårørende og andre interesserte innen psykisk helse. Mental Helse ble startet i 1978, og har i dag fylkeslag i alle fylker og lokallag i mer enn 200 kommuner over hele landet. Mental Helse er en politisk og religiøst uavhengig organisasjon.

Mål

Organisasjonen skal være en interesseorganisasjon for alle mennesker med psykiske lidelser, deres pårørende og andre interesserte. I formålsparagrafene kan man blant annet lese at Mental Helse skal rette søkelyset mot samfunnsforhold som bidrar til å skape og opprettholde mentale og sosiale problemer. Organisasjonen skal drive opplysnings- og informasjonsvirksomhet om psykisk helse, sosiale problemer og psykisk helsevern. Mental Helse skal også arbeide for økt brukermedvirkning. I formålsparagrafene heter det at dette skal være et levende prinsipp i alt behandlingsarbeid. Brukerne skal være representert i de lokale råd og utvalg som omfatter psykisk helsevern. Organisasjonen skal arbeide for å utvikle forebyggende tiltak for å hindre selvmord. Den skal også arbeide for å lette overgangen fra behandlingsinstitusjon til hverdagen i lokalmiljøet, og den er en pådriver for å skaffe offentlige midler til psykiatrien (<http://www.mentalhelse.no>).

Organisering

Mental Helse i Fredrikstad er også en brukerstyrt organisasjon, og holdt før prosjektstart til i et leid hus i utkanten av Fredrikstad sentrum. I tillegg til samarbeidet med hovedorganisasjonen, samarbeider Mental Helse Fredrikstad mest med Fredrikstad kommune. Det er brukermedvirkning på alle plan i organisasjonen. Daglig leder er også frivillig, uten noen lønn eller andre ytelser, dette til forskjell fra lederne for de andre organisasjonene, som har en faglig bakgrunn og fast arbeidstid, og mottar fast lønn for sitt arbeid.

Hovedaktiviteter

Hovedfokus her er på sosiale aktiviteter for å få brukerne ut av isolasjon og ensomhet, og organisasjonen har yngre brukere som et satsningsområde.

Aktivitetene kan dreie seg om for eksempel håndarbeidsgrupper og andre hobbyaktiviteter, IT- aktiviteter og sosialt samvær.

Kirkens Bymisjon

Kirkens Bymisjon er en diakonal stiftelse som ble grunnlagt i Kristiania i 1855. Visjonen er at mennesker i byen erfarer respekt, rettferdighet og omsorg. I verdidokumentet som legger grunnlaget for Bymisjonens arbeid holdes verdiene verdighet, fellesskap, rettferdighet, solidaritet, barmhjertighet, håp og tro fram. Kirkens Bymisjon er blant de største i landet på områder for sosialt kirkelig arbeid. På landsbasis har bymisjonsstiftelsene til sammen cirka 1450 ansatte, og cirka 1850 frivillige. Stiftelsene er selvstendige og de har ulike virksomheter. Arbeidet foregår på områder som rus, prostitusjon, barnevern, ungdomspsykiatri, voksenpsykiatri, eldreomsorg, innvandrere, flyktninger og asylsøkere, sjelesorg, forkynnelse og menighetsarbeid.

Kirkens Bymisjon Fredrikstad er den tiende bymisjonen i Norge, og ble stiftet 29.september 2004. Det hadde lenge vært et ønske, både fra Kirkens Bymisjon og fra det kirkelige miljøet i byen om å drive bymisjon i Fredrikstad, og muligheten ga seg gjennom oppstartmidler fra årets TV- aksjon. Dette er første gangen det etableres en økumenisk bymisjon, idet det er et samarbeid mellom den Norske kirke og Metodistkirken.

Mål

Visjonen er at alle mennesker i Fredrikstad skal oppleve respekt, rettferdighet, fellesskap og omsorg. Det er et mål å integrere mennesker som er i sosial nød i gode sosiale nettverk og skape møteplasser som gjør det lett for folk å møtes og få kontakt.

Organisering

Kirkens Bymisjon i Fredrikstad har en daglig leder. I tillegg til daglig leder har Kirkens Bymisjon 2 ½ stilling og cirka 50 frivillige, og et styre som er bredt sammensatt. Aktøren har fått økonomiske midler til drift gjennom innsamlede midler fra TV- aksjonen. Denne støtten skal fases ut, og Kirkens bymisjon i Fredrikstad vil deretter bli avhengige av kommunale midler og innsamlede midler, en del av disse fra faste givere slik som i andre norske byer.

Hovedaktivitetene

til Kirkens Bymisjon i Huset er å drive kafeen og å betjene kapellet. Kafeen serverer frokost og lunchretter og er åpen på dagtid ved hjelp av frivillige og brukere (arbeidstreningsplasser). Kapellet fungerer som et gatekapell, med hverdagsmesser, stille rom, klagerom, lystenning og stillhet. Oppgavene til kirkens Bymisjon innebærer også vaktmestertjenester, transport og administrasjon.

Kreftforeningen

Kreftforeningen er en av landets største frivillige helseorganisasjoner, med over 140 000 medlemmer og faste givere. Kreftforeningen får ingen offentlig støtte, og økonomien er utelukkende basert på gaver og bidrag fra private og bedrifter over hele landet. Foreningen er organisert i syv seksjoner i tillegg til hovedkontoret. Seksjonene er utgangspunkt for lokale nettverk og tilstedeværelse. Seksjon Sør- øst dekker fylkene Telemark, Vestfold og Østfold. Pasienter, pårørende og helsepersonell kan få råd og veiledning. Informasjon og forebyggende arbeid er også viktige innsatsområder.

Mål

er å bekjempe kreft og å bidra til å minske de plager som kreftsykdommer gir. Dette gjøres ved å drive forskning, yte omsorg, blant annet økonomisk bistand, og gi informasjon.

Organisering

Østfold har et fylkeskontor med fire ansatte (juni 2005) som ligger i Fredrikstad. Det er to faste ansatte, som begge er sykepleiere. I tillegg er det en markeds konsulent i halv stilling og en sykepleier på heltid i korttidsengasjement. Kontoret ble åpnet i 1990 og har vært plassert i Fredrikstad hele tiden.

Hovedaktiviteter

En viktig del av Kreftforeningens arbeid er å drive forebyggende informasjonsvirksomhet. Satsningsområder når det gjelder forebygging er soling, tobakk og kosthold. En viktig oppgave er "å få tak i" kreftpasienter og deres pårørende for å informere om hvilke tilbud Kreftforeningen har og om hvilke rettigheter kreftpasienter har gjennom de offentlige systemer. De ansatte i Kreftforeningen arbeider også opp mot ansatte innenfor omsorg i kommunehelsetjenesten og i Sykehuset Østfold. De ansatte forsøker å involvere hele nettverket til den aktuelle pasient, det kan dreie seg om for eksempel pårørende, ansatte på trygdekontor og sosialkontor, ansatte i pleie og omsorg, barnehagepersonale, ansatte i skoleverket og medarbeidere i arbeidslivet. Kreftforeningen i Østfold har samarbeidet med Frivillighetssentralen i mange år, både om et formiddagstreff som het "Optimisten" (dette ble nedlagt for to år siden) og om en kveldskafe for kreftpasienter og pårørende, hvor det også var frivillige fra Frivillighetssentralen.

Det har også vært noe samarbeid med Home - Start gjennom at småbarnsfamilier med kreftsykdom har hatt behov for støtte.

Høsten 2006 flyttet Kreftforeningen ut av Huset på grunn av organisatoriske endringer fra sentralt hold. De er allikevel med i denne rapporten, fordi de var med nesten fra start, og ble intervjuet to ganger slik som resten av aktørene i Huset.

Frivillighet

I dette kapittelet skal jeg beskrive typiske trekk ved frivillighet i Norge og hvilken samfunnsmessig betydning frivillig arbeid har. Videre vil jeg belyse hva slags type arbeid som utføres av frivillige organisasjoner, hvordan organiseringen av frivillighet er oppbygd fra staten og kommunens side, hvilke oppgaver som ivaretas av frivillige organisasjoner og hvilke utfordringer frivillige organisasjoner står overfor.

Frivillighet i Norge

Det typiske ved norsk frivillighet har helt fram til i dag vært at frivillige organisasjoner har vært *medlemsbaserte* og *demokratisk oppbygget*. Det lokale nivået har vært kjernen i organisasjonssamfunnet, der det lokale og det nasjonale nivået har vært knyttet hierarkisk sammen organisatorisk. Resultatet er at Norge (og Norden) i motsetning til de aller fleste land ikke har utviklet et todelt organisasjonssamfunn, dvs. et lokalt og et nasjonalt. Det er blant annet dette som har vært med på å gjøre norske frivillige organisasjoner så viktige i framveksten av demokratiet. På mange måter er det medlemmene som har eid organisasjonene (Selle, 1996).

I langtidsprogrammet for 1990- 1993 kom det signaler om at regjeringen vil trekke de frivillige organisasjonene inn i planleggingen og gi dem medansvar for drift og gjennomføring av ulike typer velferdstiltak. Det ble tatt til orde for utvikling av samarbeid mellom organisasjonene og kommunene, blant annet for å kartlegge lokale problemer og mobilisere ressurser til løsning av problemene.

Fra og med statsbudsjettet for 1990 ble det satt av midler til utprøving av praktiske modeller for mobilisering av frivillig innsats i omsorgssektoren (Halvorsen, 2005).

”Frivillig” er et mangetydig begrep. Det snakkes om ”frivillig sektor”, ”frivillige organisasjoner”, ”frivillige tiltak” og ”frivillig arbeid”. På hvert nivå har begrepet ”frivillig” sin egen betydning. Man kan skille mellom

- Frivillig sektor (et sett av institusjoner og organisasjoner)
- Frivillige organisasjoner
- Frivillige tiltak (ikke lovbestemt, kan realiseres gjennom lønnet eller ulønnet arbeid)
- Frivillig arbeid (ulønnet arbeid)

Frivillige organisasjoner, særlig de store, kan representere ganske uoversiktlige konglomerater av ulike former for tiltak og ulike former for arbeid (Lorentzen, 1994).

Det er et rikt og mangfoldig arbeid som utføres i de frivillige organisasjonene, som etter hvert har fått betegnelsen ”den tredje sektor”. Denne betegnelsen blir ofte benyttet for å skille den aktiviteten som foregår i de frivillige organisasjonene fra det som gjøres i de alternative sektorene: Staten (første sektor), markedet (andre sektor) og familie/slekt/venner (fjerde sektor) (Djupvik og Eikås, 2002). Frivillige organisasjoner har fått mer og mer positiv omtale i både politiske og offentlige dokumenter i Norge og andre land i de senere år, dels som en følge av at en i det offentlige reelt støter på begrensninger i løsningen av oppgaver, dels fordi vi har vært inne i et ideologisk skifte der den offentlige styringsoptimismen har blitt svekket. Skeptikere har pekt på at skulle en bygge ned den offentlige velferdsstaten og erstatte den med frivillig velferdsproduksjon, ville vi kunne få både kvalitetsproblemer, kapasitetsproblemer, fordelingsproblemer og rettssikkerhetsproblemer, men det synes å være bred enighet i dagens Norge om at frivillighet har hatt for liten plass i utbyggingen av velferdssamfunnet i etterkrigstida (Repstad, 1998).

I denne rapporten defineres ”frivillig innsats” som en fellesbetegnelse for alle typer bidrag som blir gitt av fri vilje, og som kommer individer eller grupper utenfor husholdningen til gode (Wollebæk, Selle & Lorentzen, 2000). Med ”frivillig arbeid” menes ulønnet arbeid i regi av en frivillig sammenslutning. Med ”medlemskap” menes en frivillig, formell tilknytning til en organisasjon. Dette vil oftest innebære innbetaling av en medlemskontingent, men ikke alltid. Medlemskapet kan gjennom deltakelse og/eller pengebidrag være aktivt, eller det kan innskrenke seg til kontingent - innbetaling og være passivt (ibid). Samarbeidsaktørene i prosjekt Britannia har en noe ulik form og struktur når det gjelder frivillighet: Ingen benytter medlemskap, alle unntatt Mental Helse har lønnet leder, og alle benytter frivillige. Frivillighetssentralen har et nært samarbeid med den kommunale helse- og sosialforvaltningen, og har på mange måter gått inn i det kommunale velferdstilbudet (Wollebæk, Selle og Lorentzen, 2000).

Organisering av frivillighet fra stat og kommune

Det frivillige arbeidet i Norge er svært omfattende, og Norge ligger på Europatoppen når det gjelder omfanget av frivillig innsats (Wollebæk, Selle & Lorentzen, 2000). Fra 2005 har Kultur- og Kirkedepartementet fått ansvaret for å koordinere statlig politikk i forhold til frivillig sektor (<http://www.frisam.no>). Kultur- og idrettsaktiviteter står for hovedtyngden av det frivillige arbeidet i Norge. De sosiale, humanitære og religiøse organisasjonene rekrutterer færre frivillige, men til større innsats.

NOU 1988: 17 klassifiserer organisasjonene etter hovedaktivitet på denne måten:

1. Humanitære og sosiale organisasjoner (Den Norske Kreftforening, Mental Helse, Familiekontakten Home Start)
2. Kvinneorganisasjoner og kvinnesaksforeninger
3. Idrettsorganisasjoner og idrettslag
4. Kulturorganisasjoner, kulturvernorganisasjoner og natur/friluftsmiljøvernorganisasjoner
5. Hobbyforeninger
6. Religiøse organisasjoner og livssynsorganisasjoner (Kirkens Bymisjon)
7. Internasjonalt orienterte organisasjoner, menneskerettighetsorganisasjoner og solidaritetsorganisasjoner
8. Velforeninger, grendelag, nærmiljøorganisasjoner, borettslag (eksklusive eiendomsforvaltning)
9. Spontane aksjonsgrupper, ad hoc – bevegelser (Kommunens psykiatriprosjekt)
10. Andre foreninger og lag

Aktørene i huset Britannia inngår i flere av disse grupperingene, noe som viser mangfoldigheten mellom aktørene.

Den samfunnsmessige betydningen av frivillig sektor

I et land med en så omfattende velferdsstat som i Norge, kan det være vanskelig å forestille seg at store deler av samfunnets virksomhet er avhengig av frivillig sektor. Noen hovedpunkter kan sammenfatte de viktigste bidragene frivillig sektor gir til samfunnet (HSH, 1999):

Frivillig sektor har stor økonomisk betydning i samfunnet. Verdiskapningen gjennom frivillig, ulønnet arbeid er anslått til 31 milliarder kroner. I tillegg kommer verdien av produksjon av varer og tjenester gjort av lønnede ansatte, om lag 27 milliarder kroner. En stor del av dette er tjenesteproduksjon innen pleie og omsorg, helse, utdanning, barnehager og museer. I tillegg

kommer økonomiske ringvirkninger til resten av samfunnet av frivillig virksomhet, som man ikke har tall for, men som man vet er betydelige. Et ønske for Huset var at samlokalisering og bedre tilgjengelighet og synlighet skulle bidra til å øke antall frivillige og brukere.

Frivillige organisasjoner er en svært viktig integrasjonsarena i samfunnet. Organisasjonene skaper tilknytning til sosiale fellesskap for deltakerne. Sosiale fellesskap er helt sentrale for den enkeltes identitet og bidrar til å skape mening i tilværelsen. Dette er i høy grad aktuelt også for aktørene i Huset, som alle har integrasjon og sosialt fellesskap blant sine målsettinger. Flere av informantene trakk nettopp fram integrasjon som en viktig forventning til samarbeidet: ”Huset skal syde av liv, frivillige og brukere kan møtes på tvers av organisasjonstilørighet og bli kjent med hverandre”. For enkelte av brukergruppene i Huset er dette spesielt viktig; For eksempel strever mange av Mental Helses brukere med å delta i det offentlige liv, og det samme gjelder for målgruppa i ”psykiatriprosjektet” til kommunen.

Frivillig sektor er en del av grunnlaget for demokratiet vårt. Gjennom organisasjonene møtes ulike grupper og enkeltmennesker, og de skaper fellesskap rundt saker. Slike møteplasser skaper toleranse og tillit mellom mennesker, noe som er helt avgjørende for at et demokrati skal kunne fungere. Et mål for flere av aktørene i Huset var nettopp å skape fellesskap mellom menneskene som benytter seg av Huset og dets mange tilbud. Både brukergruppene og de frivillige består av mennesker med ulike forutsetninger, livshistorier, ressurser, livssyn, verdier og holdninger som kan utfordres på en slik arena. Her ligger det mange muligheter til vekst og utvikling for den enkelte bruker og frivillige gjennom samarbeid.

Frivillig sektor er en viktig politikk- leverandør. Organisasjonene hevder sine synspunkt overfor offentlige myndigheter og i media, kommer med forslag til løsning av problemer, setter i gang tiltak på egen hånd og bidrar dermed i høy grad til utviklingen av samfunnet. Aktørene ga uttrykk for at de følte seg sterkere overfor offentlige myndigheter gjennom at de samlokaliserte seg og inngikk et langvarig og forpliktende samarbeid. Her ligger det også muligheter til å samlet uttrykke ønsker, planer, forventninger og reaksjoner i forhold til for eksempel videre drift av Huset.

Organisasjonene er verdiprodusenter og baserer ofte virksomheten sin på et verdigrunnlag som er forskjellig fra det offentlige og markedet. Dette skaper mangfold i samfunnet og gir den enkelte valgmuligheter. Alle aktørene i Huset har sitt verdigrunnlag gjennom sin organisasjon, og disse er ikke like, men ingen av aktørene nevnte at de så dette som et problem før oppstart av prosjektet.

En stor del av Norges befolkning deltar i frivillige organisasjoner. Frivillig sektor er en svært viktig del av livene til mange mennesker, både som arbeidsplass, som ”bruker” og som deltaker på fritiden.

For noen år siden ble det foretatt en undersøkelse gjennom et samarbeid mellom LOS-senteret i Bergen og Institutt for Samfunnsforskning i Oslo, og den inngår i det internasjonale *John Hopkins Comparative Nonprofit Sector Project*, der 30 land deltar. Undersøkelsen er så langt det mest omfattende materialet om frivillig organisering i Norge på individnivå. 1695 respondenter var med i undersøkelsen gjennom å fylle ut et spørreskjema. Betydningen av frivillig innsats er analysert ved hjelp av de tre tilnærmingene *sosial integrasjon, demokrati og økonomi*. Oppsummeringen av undersøkelsen sier blant annet at:

Frivillig innsats er av et stort omfang i Norge sammenliknet med andre land.

Aktivitetene anerkjennes i befolkningen, og egenarten ved frivillig arbeid og uavhengigheten av markedshensyn er grunnelementer i folks oppfatninger om det særpregede ved frivillig sektor.

Et flertall ønsker et nært samarbeid med myndighetene og det private næringsliv. De frivillige organisasjonenes høye grad av legitimitet, som langt overstiger tilliten til offentlige myndigheter, går hånd i hånd med et ønske om integrasjon med det offentlige. Denne kombinasjonen er et særtrekk ved frivilligheten i de skandinaviske land.

De frivillige organisasjonene er viktige for sosial integrasjon; både aktivitetene og tilhørigheten betyr mye for mange.

Vektleggingen av organisasjonenes demokratiske rolle har vært et særtrekk ved den skandinaviske frivillige sektoren, i motsetning til den mer resultat- og økonomisk orienterte angloamerikanske modellen. Dette er fremdeles i stor grad tilfellet, men mye tyder på at den norske frivillige sektor moderniseres i angloamerikansk retning. En slik utvikling skaper et omstillingsbehov i de brede, medlemsbaserte organisasjonene, en betydelig utfordring i den fremtidige rekrutteringen av aktive deltakere og en endring av de frivillige organisasjonenes rolle i det sivile samfunn. Aktørene i Huset uttrykte da også bekymring når det gjaldt økonomien før samlokaliseringen. De er i ulik grad avhengige av innsamlede midler; mens for eksempel Frivillighetssentralen får mesteparten av sine inntekter fra det offentlige, er Kirkens Bymisjon avhengig av innsamlede midler. Mens det ligger en sterkere grad av økonomisk styring fra bevilgende myndigheter, er de organisasjonene som baserer seg på innsamlede midler mer avhengig av å tilfredsstille publikum, som er potensielle givere, også i valg av satsningsområder. Samtidig ligger det tydelige føringer fra de politiske myndigheter når det gjelder for eksempel satsningsområder for de organisasjonene som får tildelt offentlige midler, slik som frivillighetssentralene.

Det er svært stor tillit til de frivillige organisasjonene, også hos dem som ikke er tilknyttet noen organisasjon. Tilliten er større enn til både stat, kommune og næringsliv. Den er tverrpolitisk og gjelder alle deler av befolkningen i alle landsdeler.

De fleste mener at frivillige organisasjoner uttrykker særegne verdier.

Mange ønsker at frivillige organisasjoner skal ha stor grad av autonomi, men er mer opptatt av autonomi i forhold til markedet enn til det offentlige. I deler av de religiøse miljøene er en mot både for mye stat og marked. Innenfor viktige deler av helse- og sosialfeltet finner man stor markedsskepsis, men ikke noen statsskepsis.

De fleste ønsker et nært samarbeid mellom frivillig sektor, myndigheter og næringsliv, men her er det en viss skepsis hos støttespillerne til de religiøse organisasjonene og organisasjonene innenfor helse- og sosialfeltet.

Det er bred støtte til offentlig finansiering av organisasjonssamfunnet.

Folk er, til tross for stor tillit, generelt skeptiske til overføring av viktige samfunnsoppgaver til frivillig sektor.

Ideen om en autonom frivillig sektor frikoblet fra stat og marked og uavhengig av offentlig pengestøtte har svak forankring, men er likevel ikke helt fraværende. I den grad man finner et

slikt syn, finnes det innenfor deler av de religiøse miljøer og gjerne hos folk som stemmer på mellompartiene.

Det er altså ingen tvil om at frivillig sektor har svært stor grad av tillit og legitimitet. Denne tilliten gjør organisasjonene til noe langt mer enn en parentes i samfunnslivet. Følgelig øker behovet for innsikt i omfang av og type deltakelse og hvordan aktiviteten oppleves av deltakerne (Wollebæk, Selle og Lorentzen, 2000).

Kommunenes forhold til frivillighet

Organisasjonene blir tatt mer på alvor enn tidligere. Velferdsstaten er blitt til et velferdssamfunn. Det offentlige makter ikke, eller ønsker ikke, lenger å føre idealene videre i egen regi og med egne ressurser. Staten kan ikke lenger ordne alt; de frivillige må i en eller annen forstand inn. Vi har å gjøre med en betydelig ideologisk dreining.

Kommunen vektlegger nødvendigvis ikke organisasjonen, foreningen og laget slik organisasjonen selv normalt vil gjøre. Det tas også sikte på en frivillig innsats frikoplet fra organisasjonenes apparat. Den organisasjonsmessige ramme spiller en begrenset rolle for myndighetene. Om den frivillige innsatsen skjer i regi av Røde Kors, Sanitetsforeningen, Husmorlaget, Lions, velforeningen eller indremisjonen, er likegyldig for kommunen. Det er den ubetalte tjenestevillige bidragsyter kommunen er interessert i. Poenget er at kommunen får utført oppgaver den mener det er behov for. Dette fører til at kommuner faktisk selv kan tenke seg å organisere og administrere de frivillige tiltakene - en kommunal frivillig organisering. Dette er i ferd med å bli en realitet (Lorentzen, 1994; Lorentzen et al. 1995, I: Heitmann og Selle, 1999). Fredrikstad kommune viste stor velvilje i spørsmålet om å få samlet flere organisasjoner i Huset Britannia, og noe av bakgrunnen for dette kan ligge i overnevnte argumenter.

Utfordringer for frivillige organisasjoner

Frivillige organisasjoner, foreninger og stiftelser står overfor en rekke utfordringer dersom de skal kunne opprettholde den sentrale plassen de har i samfunnet. Dette gjelder både som en samlet sektor og hver enkelt organisasjon. I korte trekk kan disse oppsummeres i noen punkter:

Selvstendighet i forhold til det offentlige

Økonomisk selvstendighet er en viktig side. Mange organisasjoner er avhengige av offentlige midler for å opprettholde virksomheten sin.

En annen viktig side er organisasjonenes aktiviteter. På en del felt har det offentlige overtatt eller er i ferd med å overta organisasjonenes tradisjonelle virksomheter. Dette gjelder særlig innen sosial - og helsesektoren. Frivillig sektor produserer tjenester av høy kvalitet. For å opprettholde sin virksomhet innen tjenesteproduksjon, er det nødvendig å tilpasse seg krav om kvalitet og effektivitet, og ikke minst kunne dokumentere dette. En annen viktig utfordring er å sørge for at frivillig sektor konkurrerer på like betingelser med offentlige aktører og andre private foretak når det gjelder konkurranseutsetting av offentlige tjenester. Gjennom å samarbeide med de andre aktørene, kan driften av Huset bli mer effektiv og kvaliteten bli høyere. Effektiv utnyttelse av den samlede fagkompetanse, av arealene, av de frivillige med deres kompetanse og av de økonomiske midlene er eksempler på dette.

En tredje side i forholdet til det offentlige er at organisasjonene opprettholder sitt eget verdigrunnlag og fokuserer på sin egenart. Et ensidig fokus på effektivitet vil gå ut over

organisasjonenes verdigrunnlag. En av hovedutfordringene til sivile tjenesteprodusenter er derfor å vise at tilbudet deres er både effektivt og godt, men også at de står for et kvalitativt annerledes tilbud enn det offentlige. For eksempel skal ikke Mental Helse drive med behandling, men være en trivselsfaktor for målgruppen. Kirkens Bymisjon har et lavterskeltilbud for mennesker som strever, uansett trostilhørighet, og har et annerledes tilbud enn Den Norske kirke for øvrig.

Oppslutning og aktivitet i befolkningen

Både innen forskningslitteraturen og i media blir det ofte fokusert på synkende aktivitet blant medlemmer og vansker med å skaffe tillitsvalgte. Dette stemmer ikke alltid med virkeligheten; mens noen typer organisasjoner opplever nedgang, opplever andre organisasjoner vekst. Å aktivisere medlemsmassen er en viktig utfordring for den delen av frivillig sektor som baserer virksomheten sin på medlemskap. En annen viktig utfordring er å skape størst mulig grad av fleksibilitet, og la de frivillige delta så mye som de selv føler at de har tid til, på det tidspunktet som passer dem best (Folkedal, 1999).

Offentlige rammebetingelser for frivillig virksomhet

For å få gode rammebetingelser for frivillig virksomhet, er det viktig for organisasjonene å synliggjøre den sentrale rollen de har i samfunnet, både økonomisk og på andre måter. Sjansen for å få gjennomslag hos myndighetene for å bedre rammevilkårene vil bli klart større dersom man kan gi klare indikasjoner på hvor viktig denne sektoren er. Samlokalisering og samarbeid mellom organisasjoner, som i dette prosjektet, synes å være positivt i denne sammenhengen.

Redegjøring for metodiske valg og gjennomføring

I dette kapitlet vil jeg gjøre rede for undersøkelsens perspektiv, design og metode, og de valgene som er gjort i den forbindelse. Gjennomføringen av datainnsamlingen beskrives, og jeg vil presentere mine overveielser når det gjelder undersøkelsens validitet og reliabilitet, samt mine etiske overveielser.

Undersøkelsens datasamling

Når man skal samle inn data for å få svar på det man lurer på, er det mange måter å tilnærme seg spørsmålene på, og utallige beskrevne metoder å velge mellom. Mitt utgangspunkt var ikke å telle eller måle noe, men heller å finne ut noe om hvilke forventninger aktørene hadde til samarbeidet og hvilke erfaringer lederne for de enkelte organisasjonene har etter cirka ett års drift at Huset Britannia. Rapporten har altså et evalueringsperspektiv. Det er valgt et intensivt design, det vil si at forskeren går i dybden på et problem og forsøker å avdekke så mange forhold eller variabler som mulig i ett eller noen få tilfeller (enheter, som i dette tilfellet er lederne for de organisasjonene som samlokaliserte seg i huset Britannia), og det er gjort et case- studium. Case- studier er en form for studier der selve studieobjektet er avgrenset i tid og rom. Studieobjektet kan for eksempel være en organisasjon, som er avgrenset i rom, eller en spesiell hendelse, som er avgrenset i tid. Avgrensningen er perioden fra prosjektet ble planlagt til aktørene hadde vært samlet i Huset Britannia i cirka ett år. I dag kan situasjonen være noe annerledes, fordi prosjektet går videre og stadig er i utvikling. Dette vil ikke komme fram i denne evalueringsrapporten.

Evaluering

Det er gjort mange forsøk på å definere hva som ligger i begrepet evaluering. En definisjon som er i samsvar med denne rapportens hensikt, er som følger:

”Evaluering er en systematisk videninnsamling om mere komplekse igangværende eller avsluttede innsatser, hvis målutfylling og kvalitet ikke umiddelbart kan vurderes, og hvor det er behov for en dyberegående vurdering av innsatsen ud fra bestemte standarder og kriterier, som kan være definert ud fra innsatsens egne mål eller fra andres, fx brugernes mål. Arbejdet tilrettelægges med henblik på senere praktisk udnyttelse”.

Mehlbye et al, 1993).

Weiss (1972:4, I: Sverdrup, 2002) påpeker at evaluering er et ”elastisk ord som kan strekkes til å dekke vurderinger av en lang rekke ulike slag”, men understreker samtidig at hensikten med evalueringsforskning ”er å måle virkningen av et program opp imot de målene man ønsker å oppnå”. Weiss understreker at evalueringer må forstås som et bidrag i en rasjonell beslutningstaking, og at de bør ha en eller annen form for nytteverdi. Håpet er at resultatene i denne rapporten kan komme aktørene i Huset, og kanskje andre aktører som ønsker å etablere et samarbeid gjennom samlokalisering, til nytte i deres videre arbeid.

I følge Patton (1990:11, I: Sverdrup, 2002) foretar man en evaluering når man ”undersøker og vurderer hva som er oppnådd gjennom et tiltak, og den effektivitet et tiltak har hatt”. Patton hevder at man driver med evalueringsforskning når slike undersøkelser blir systematisk utført gjennom empiriske datainnsamlinger og nøye analyse av resultatene. Patton legger vekt på

den systematiske innsamlingen av informasjon om flere forskjellige emner med sikte på at bestemte personer skal bruke informasjonen til ulike formål, og kaller denne tilnærmingen og definisjonen for ”brukerorientert evaluering”. Vurderingen utføres i følge Patton med et praktisk siktemål, hvor kunnskapen på en eller annen måte skal tilbakeføres til ulike brukergrupper. Hensikten med denne undersøkelsen er nettopp å kunne tilbakeføre funnene fra undersøkelsen til aktørene i prosjekt Britannia og å gi en mulig forklaring på hvordan samarbeidsprosjektet har utviklet seg og hvorfor.

I dette tilfellet var målet å finne ut hvilke forventninger aktørene i Prosjekt Britannia hadde til samarbeidet før oppstart, og hvilke erfaringer de satt igjen med etter cirka ett års drift. Funnene fra denne evalueringen vil kunne være av nytte både for aktørene i Huset, og kanskje også for andre organisasjoner som planlegger et nærmere samarbeid i en samlokalisering.

Målevaluering

I denne undersøkelsen er det benyttet en målorientert evaluering, hvor driften etter ett år er vurdert opp mot målene aktørene hadde før oppstart av prosjektet. Almås (1993) beskriver en målmodell som sammenlikner idealer og realitet; hvilke mål var utgangspunktet, og hvilken effekt ses etter at tiltak er gjennomført? Hensikten med å benytte målevaluering har vært å bidra til en klargjøring og gjennom dette eventuelt kunne bidra til en forbedring av prosjektet hvis dette viser seg å være nødvendig, ikke å kontrollere eller forklare. Gjennom målevaluering med dette perspektivet kan forskeren oppnå en forståelse av hvorfor et prosjekt har blitt mer eller mindre vellykket, eller kanskje mislykket.

I målevaluering har man to grunnleggende spørsmål:

1. Er resultatet i overensstemmelse med de opprinnelige målene?
2. Hvis dette er tilfelle; er det på grunn av innsatsen? Her kommer forklaringsspørsmål inn som viktige rettesnor.

Målestokken er aktørenes egne forventninger eller mål, og forskerens syn på disse målene er uinteressant. Grad av samsvar mellom mål og resultater vil si noe om hvor vellykket prosjektet har vært, med utgangspunkt i aktørenes egne mål (Vedung, 1994).

Aktørene hadde mange forventninger til samarbeidsprosjektet. Disse forventningene, eller målene, er operasjonalisert og benyttet som evalueringskriterier: I hvilken grad er målene oppfylt? Evalueringen er foretatt av et prosjekt som ikke er avsluttet, og aktørene vil selv kunne bedømme hva som skal skje videre, blant annet ved hjelp av funnene i denne undersøkelsen.

Prognoser for hvordan dette prosjektet vil lykkes videre faller utenfor denne rapportens mål.

Design

Med design menes her utformingen av de overordnede rammene for evalueringen. Det kan ofte være fornuftig å kombinere flere designtyper i samme evaluering, for å kunne utnytte fordelene ved disse (Mehlbye et al, 1993). I denne evalueringsundersøkelsen er en utviklingsorientert modell benyttet; intervjuer er foretatt med cirka ett års mellomrom, av de samme respondentene. Videre er case- studier benyttet, for å få dyptgående kunnskap om prosjekt Britannia fra aktørene selv. Case- studier benyttes for å studere komplekse situasjoner med henblikk på å få fram en så dekkende og fylldig forståelse som mulig. Komparative case- studier vil si at man studerer flere case for å belyse samme problemstilling

(Jacobsen, 2005). I dette tilfellet vil det dreie seg om samlokaliseringen i Huset Britannia sett fra den enkelte aktørs synsvinkel.

Denne undersøkelsen ble igangsatt med bakgrunn i nysgjerrighet og interesse, og uten at forfatteren hadde inngående kjennskap til feltet. En induktiv tilnærming og et induktivt design virket dermed som en god løsning for å kunne identifisere evalueringskriterier. Den induktive framgangsmåten bygger ikke på sikre teorier om hvordan forhold henger sammen (Almås, 1993).

Etter cirka ett års drift var det tid for å undersøke i hvilken grad evalueringskriteriene var oppfylt. I denne prosessen er en deduktiv tilnærming benyttet. Evalueringskriteriene la noen føringer eller antakelser som jeg ønsket å få verifisert eller avkreftet gjennom en ny intervjurunde.

Metode

Med kvalitative metoder menes innsamling og bearbeiding av opplysninger i den hensikt å få fram intensjoner og mønster i sosiale sammenhenger (Almås, 1993).

I følge Miles og Huberman (1994) kommer kvalitative data fram gjennom ord, det vil si språk i form av utvidet tekst. Ordene er basert på observasjon, intervju eller dokumenter.

Et kvalitativt intervju syntes å være en hensiktsmessig metode for å kunne få innsikt og utdypende svar på forskningsspørsmålene. Lederne for den enkelte samarbeidende organisasjon ble intervjuet to ganger; før oppstart og igjen etter ni måneders drift av Huset Britannia. Jeg har også deltatt aktivt i samarbeidsmøtene som gikk forut for oppstarten av prosjektet. Samlet sett har jeg på denne måten fått et forholdsvis omfattende og bredt datagrunnlag for å evaluere dette samarbeidsprosjektet.

Halvstrukturert intervju ble benyttet i denne undersøkelsen. Med dette menes at lederen for den enkelte organisasjon og jeg pratet sammen som i en vanlig samtale mellom to personer. Forskningsintervjuet er i følge Kvale (2006) basert på den hverdagslige samtalen, men det er en faglig konversasjon. Intervjupersonene vil videre bli kalt aktører eller respondenter. Begrepet respondent er valgt i henhold til Jacobsens (2005) syn, som tilsier at en respondent er en person som har direkte kjennskap til saken gjennom å ha vært aktiv deltaker, og dermed er representant for den gruppen jeg ønsket å undersøke.

Begrunnelse for valg av metode

Personlige intervjuer er en form for individualisering (Jacobsen, 2005). Med det menes at den enkelte respondents meninger og oppfatninger kommer fram. I et semistrukturert intervju har respondenten mulighet til å komme med innspill som intervjueren ikke har tenkt på, og nye spørsmål kan dukke opp underveis. Dette er en fordel når intervjueren ikke har inngående kjennskap til temaet, og når forskningsspørsmålene er så åpne som i dette tilfellet.

Jeg kan ikke hevde å sitte igjen med noen objektiv kunnskap om hva lederne for de forskjellige organisasjonene samlet sett mener om prosjektet. Allikevel vil analyse av intervjumaterialet kunne gi innsikt i hvilke forventninger aktørene hadde til samarbeidet, i hvilken grad disse forventningene var innfridd etter cirka ett års drift og hvilke utfordringer respondentene ser for seg videre framover. Det var jo nettopp respondentenes individuelle tanker, meninger og erfaringer jeg ønsket å få fram, og til dette egner halvstrukturert intervju seg godt, fordi jeg både kunne få svar på forskningsspørsmålene mine, samtidig som åpenheten i en slik intervjuform tillater at nye momenter som ikke forskeren har sett, kan komme fram.

Det åpne, individuelle intervju egner seg godt når få enheter skal undersøkes, fordi det er tidkrevende: I tillegg til selve intervjuet, som tok i gjennomsnitt 45 minutter, skal intervjuene administreres, og ikke minst skal et stort antall sider datamateriale skrives ut og analyseres.

Gjennomføring av undersøkelsen

Intervjuene foregikk i den enkelte organisasjons lokaler, og samtalene ble spilt inn på lydbånd. På forhånd hadde jeg utarbeidet en halvstrukturert intervjuguide (vedlegg 1 og 2) til bruk som en "huskelapp", og i tilfelle respondentene kunne misforstå spørsmålene mine. Med et par unntak benyttet jeg intervjuguiden i liten grad, og jeg opplevde at samtalen fløt lett; her møtte jeg respondenter med stort engasjement og mange tanker rundt prosjektet. Enkelte spørsmål ble utdypet av meg, men like ofte hendte det at nye og uforberedte spørsmål dukket opp med bakgrunn i uttalelser fra respondentene.

Det ble foretatt 2 intervjuer av hver av lederne for de enkelte organisasjonene, ett før oppstart av samarbeidsprosjektet og ett etter cirka et års drift. Dette gir til sammen et datamateriale på 12 intervjuer og nesten 200 sider tekstmateriale.

Etter første intervjurunde satt jeg med seks intervjuer som var innspilt på bånd og deretter transkribert. Etter å ha foretatt intervjuene og tatt notater underveis, og deretter å lese gjennom transkripsjonene mange ganger, satt jeg igjen med det som kalles rådata, som jeg reduserte og forsøkte å systematisere. Datareduksjon er i følge Miles og Huberman (1994) prosessen med å velge, fokusere, forenkle, abstrahere og transformere dataene fra transkripsjonen. Min forforståelse gjennom arbeidet som styrerepresentant i Frivillighetsentralen, min fagbakgrunn og de observasjonene jeg gjorde under intervjuene var uunngåelig med på å prege utvelgelse av data fra transkripsjonen. Dessuten vil også alltid respondentene være mer eller mindre selektive, bevisst og/eller ubevisst. Disse faktorene er det lite å gjøre med, men de er viktige å ha med seg i arbeidet med å kategorisere datamaterialet.

Allerede da intervjuguiden ble utformet, ble de første kategoriene dannet, gjennom at spørsmålene ble rettet inn mot noen tema. En kategori er i følge Jacobsen (2005) noe som flere intervjuer belyser, enten fra samme vinkel eller fra ulike vinkler. Disse aller første kategoriene var:

- Planlegging
- Forventninger
- Mulige utfordringer

Disse første kategoriene som har sitt utgangspunkt i intervjuguiden, er svært generelle, og det var ikke umiddelbart klart hva de inneholdt av mening. Det var derfor nødvendig å lete etter underkategorier, som tydeligere definerer hva de enkelte kategoriene innebærer. Aktørene fortalte om liten tid til å planlegge og forberede samlokaliseringen og samarbeidet, om mange forventninger til samarbeidet både på egne, brukerne og organisasjonens vegne, og om tanker rundt egen organisasjons plass i fellesskapet på godt og vondt.

Det er disse temaene som belyses videre.

Dataenes validitet og reliabilitet

Mitt engasjement som styremedlem i frivillighetssentralen sier samtidig noe om engasjement og interesse for frivillig arbeid. Tett knyttet til engasjement er det hos meg, som hos mange andre, et ønske om endring for stadig å gjøre ting bedre. Personlig engasjement i det miljøet

man forsker i kan ses som en mulig feilkilde for de erkjennelser man kommer fram til. Interessen blir så sterk at den styrer erkjennelsen. Det personlige engasjementet kan imidlertid også være en fordel som kan føre til at man blir mer utholdende som forsker. Et forskningsprosjekt består ikke bare av spennende og inspirerende ”aha - øyeblikk”, men heller av rutinepreget arbeid, databehandling, analyse og formidling. Solidaritet og lojalitet til det miljøet man beskriver kan være en god støtte for arbeidsmotivasjonen (Repstad, 2004).

En studie av ett prosjekt som dette, med få aktører i et case- studium, kan vanskelig generaliseres. Dette har da heller ikke vært min hensikt. Allikevel kan funnene i denne studien kunne komme til nytte for andre som ønsker å starte et tilsvarende prosjekt.

Det vil være umulig å gjennomføre denne studien på nytt og komme til samme resultat, fordi prosjektet lever videre og aktørene får stadig nye erfaringer. Reliabiliteten kan ut fra dette ikke sies å være høy i denne undersøkelsen. I følge Kvale (2006) har reliabilitet med forskningsfunnenes konsistens å gjøre. Intervjuspørsmålene er bevisst utformet med tanke på at de ikke skal være ledende. Kategoriseringen av funnene, dvs. respondentenes svar, er også utført etter gjeldende forskningsprinsipper. Transkripsjonen er utført av en annen person enn forskeren, og forskeren har gått igjennom transkripsjonen ord for ord ved å lytte på lydbandene. Reliabiliteten er dermed forsøkt ivaretatt så godt det lar seg gjøre.

Undersøkelsens validitet er også forsøkt ivaretatt gjennom hele prosessen: Valg av design og metode, utforming av intervjuguider, operasjonalisering av evalueringskriterier, tolkninger av respondentenes svar og hovedfunnene.

Etiske overveielser

Nyere forskningsetikk tar utgangspunkt i det som kalles konsekvenslogikk: Forskeren må kontinuerlig vurdere de gevinstene den aktuelle forskningen kan gi, opp mot de problemene respondentene kan oppleve (Jacobsen, 2005). I dette tilfellet var jo målet med selve undersøkelsen at respondentene skulle ha nytte av forskningsresultatene. Allikevel er respondentene sårbare, i forhold til at de er få, at de kjenner hverandre, at enkeltpersoner vil kunne identifiseres gjennom utsagn i datamaterialet, og at utsagn i materialet i verste fall vil kunne skade det videre samarbeidet, noe som er stikk i strid med denne rapportens hensikt. Enkelte momenter og utsagn er derfor bevisst utelatt, men dette har ikke endret rapportens konklusjoner.

Når forskeren samler inn data og analyserer datamaterialet, er det et etisk krav at denne forskningen er nyttig for noen. Aktørene var gjennom hele undersøkelsen interesserte i å delta, fordi de så nytten av en slik evaluering, og alle undertegnet et informasjonsskriv om frivillig, informert samtykke.

Det vil alltid være en avveining hvorvidt forskeren skal løfte konflikter som avsløres opp til overflaten. I denne sammenhengen vil en mulig konsekvens av dette kunne være at videre samarbeid mellom aktørene kan skades eller ødelegges. Heldigvis har dette ikke vist seg å være noe stort problem, og jeg føler meg overbevist om at rapporten som helhet gir et riktig bilde av aktørenes erfaringer etter ett års drift av Huset Britannia.

Situasjonen ved oppstart

I dette kapittelet vil jeg beskrive funnene fra første intervjurunde, som ble foretatt rundt oppstart av prosjekt Britannia, og oppsummere disse. Jeg vil også belyse hvilke evalueringskriterier som kom fram i denne første intervjurunden; disse ble benyttet i forhold til andre intervjurunde etter cirka ett års drift. Deretter vil jeg beskrive funnene fra andre intervjurunde, og oppsummere disse funnene. Avslutningsvis i dette kapittelet vil jeg komme med noen tanker om den videre driften av Britannia.

Funn fra første intervjurunde

Da jeg intervjuet aktørene første gang, ønsket jeg å finne ut hvilke planer og forventninger den enkelte organisasjons leder hadde til samarbeidet, hvilke fordeler de mente at et slikt samarbeid kunne gi og om de så noen mulige utfordringer og begrensende faktorer. I de innledende møtene som gikk forut for prosjektstart, var alle lederne for de ulike samarbeidspartene med, sammen med representanter for de enkelte styrer. Stemningen bar preg av stor optimisme og pågangsmot, men også av en del skepsis, særlig i forhold til økonomi og fordeling av arealene. Det var praktiske forhold som ble drøftet, for tiden var knapp hvis prosjektet skulle kunne virkeliggjøres. Det var derfor liten mulighet for aktørene til å sette seg ned sammen og drøfte hva dette samarbeidet skulle være godt for og hvordan man kunne gå fram for å få mest mulig ut av å være i samme hus. Intervjuene fant sted rett etter at aktørene hadde flyttet inn i Huset, men før de hadde startet noe samarbeid og før Huset ble erklært for åpnet. I løpet av denne korte tiden hadde respondentene allikevel hatt noe tid til å tenke gjennom hvilke gevinster og hvilke utfordringer de så for seg ved å være sammen i Huset.

Forventninger

Aktørene håper å nå flere brukergrupper og kunne samarbeide på tvers til beste for brukerne, å kunne benytte hverandres kompetanse. Ett forslag er å arrangere temakvelder som går på tvers av organisasjonene. Det blir mulig å føre brukere sammen som man vet har noe felles, fordi lederne for de ulike organisasjonene lettere kan samarbeide om dette. ”Kanskje jeg kjenner dette mennesket, og en av de andre kjenner en annen, og at disse to kanskje viser seg å ha noe felles. Eller kanskje vi kan ha litt musikk, litt lesing og liknende som kan koble mennesker sammen.” ”Et mer levende hus, hvor det vrirler av mennesker: Brukere, ansatte, frivillige og andre som ikke har noen fast tilknytning, men bare stikker innom. Synliggjøring, ufarliggjøring og alminneliggjøring av mennesker med psykiske lidelser.”

”Jo flere vi er, jo flere brukergrupper kan vi nå. Vi kan gjøre mer for utsatte brukergrupper når vi er flere.” Som eksempler på dette nevnes at både Frivillighetssentralen, Fredrikstad kommune, divisjon psykisk helse, Kreftforeningen og Kirkens Bymisjon kan benytte hverandre og kapellet aktivt i forhold til sorg og sorggrupper. ”Det skal vrirle av folk her. Brukere, frivillige og andre som bare stikker innom. Det er en drøm jeg har at frivillige i større utstrekning kan møte og bli kjent med andre frivillige, og at vi kan arrangere temakvelder for de frivillige på tvers av organisasjonene.”

Det er en forhåpning at flere kan samarbeide om arbeidstreningsplasser, arbeidstreningstiltak og et aktivitetssenter. Aktørene håper også på transporttjeneste og informasjonsbutikk.

”Kanskje vi kan utvikle et samarbeid med tanke på rehabilitering av flere brukergrupper.”

Det uttrykkes ønske om å kunne bruke samarbeidet til beste også for de frivillige.

Alle aktørene peker på at de vil få en sterkere posisjon gjennom samlokaliseringen, fordi de vil bli mer synlige, det er god ”markedsføring” å være et sted hvor det kommer så mange

mennesker forbi og/eller innom. Gjennom samarbeid kan egen organisasjon få tilført noe nytt, utvide tjenestene og kanskje tilby nye tjenester, og tiltrekke seg nye brukere og flere frivillige.

Beliggenhet er viktig; Huset Britannia har en sentral plassering og vil kunne bidra til at organisasjonene blir mer synlige og tilgjengelige enn de var. "Mental Helse satt som brukerorganisasjon veldig isolert oppe i veien." "Opprinnelig trodde jeg at det man trengte var en telefon og et kontor." "Jeg må erkjenne at jeg ble i fyr og flamme, fordi denne beliggenheten gir så veldig mange muligheter. Vi kan ha skilt utenfor, og det blir et levende hus hvor folk kommer og går, et levende hus som folk stikker innom fordi det ligger midt i byen, midt i smørøyet liksom."

Flere ser mulighet for felles veiledning for de ansatte, for bedre arbeidsmiljø og større fagmiljø. "Jeg har hatt det litt ensomt, nå ser jeg muligheten til å få kollegaer, og dermed faglig påfyll." "Jeg tror alle er tjent med at ikke alle sitter på hver sin tue. Vi kan kanskje ha felles veileder, en utenfra. Vi vil få et arbeidsmiljø, noen å diskutere faglige ting med sånn at vi kan gjøre noe for utsatte brukergrupper på en bedre måte."

Flere av aktørene framhever at det kan virke positivt for miljøet at brukene og de frivillige blir flere og har en mer variert bakgrunn. "Vi kan gjøre noe med bildet av hele Britannia, for vi har en del brukere og frivillige som ser helt friske ut, men som strever med å komme tilbake i jobb. De er innom oss ganske ofte, både for å hjelpe til og for å ha samtaler, og det kan virke positivt og nøytralisierende for miljøet at du kan virke normal selv om du har en alvorlig sykdom." "Håpet er å formidle et veldig åpent og inkluderende menneskesyn i alle organisasjonene."

Kafeen og driften av denne er et tema alle aktørene er opptatt av. "Kafeen skal være et sted der du blir møtt av noen, og hvor du kan ta del i et fellesskap hvis du ønsker det, kafeen skal være et omsorgssted". "Kafeen vil ikke fungere uten samarbeid med de andre organisasjonene, vi ønsker trafikk, gjennomgang, samarbeid." "Mine forventninger til kafeen er veldig stor. Jeg håper inderlig at også for eksempel småbarnsfamilier, enslige mødre og andre også vil bruke den, selv om det er et lavterskeltilbud og selv om det blir mye psykiatri der. Om det er noe jeg er redd for, så er det at vi om to år har en kafe med bare tungpsykiatri, sånn at det blir som en dagligstue på en psykiatrisk institusjon." "Jeg lurar på om de som sliter psykisk tør å bruke kafeen, for de blir jo mer synlige der enn i et vanlig møterom." "Jeg tror det vil bli veldig positivt for våre brukere å komme på kafeen og kanskje ha møter der. Kanskje vi kan arrangere større møter der også."

Alle respondentene, inkludert brukerorganisasjonen selv, er opptatt av at Mental Helse er en brukerorganisasjon og dermed trenger mye hjelp og støtte. Alle respondentene ser positivt på dette. "Mental Helse er jo en brukerorganisasjon, som ikke har de ressursene som de andre organisasjonene har. De har jo ingen lønnet leder sånn som vi andre. Jeg lurar på om deres brukere vil våge seg hit til dette store huset. Kanskje de kan få litt støttehjelp og rådgiving av oss andre for å komme seg opp som en bedre brukerorganisasjon?" "Mental Helse er jo både en samarbeidspartner og en del av målgruppa. De kan bli så mye mer attraktive for mennesker som sliter med psykiske plager ved å være her, at de kanskje får tak i flere. Synergieffekten av å være i samme hus kan bli at brukerne og de frivillige blir mer likeverdige."

Samarbeidet med A - Etat og Trygdeetaten i forhold til mennesker med psykiske lidelser vil kunne bli bedre. "Det kan være vanskelig å finne fram i disse etatene. Mye blir opp til deg

selv. Og er du først satt utenfor, så er det ikke så enkelt å finne ut av ting. Her er det kanskje noe vi kan bidra med.”

Det vil kunne bli økt brukermedvirkning og økt samarbeid mellom offentlighet, frivillighet og brukerorganisasjoner, samt større muligheter for å rekruttere frivillige. ”Jeg tror det er en riktig måte å tenke rundt en del kommunale tjenester, det at frivillige brukerorganisasjoner og kommunen samarbeider på en litt annen måte.”

En av aktørene foreslår at det utarbeides en felles rapport fra Huset til Fredrikstad kommune for å dokumentere den felles aktiviteten, dette blant annet for å tydeliggjøre hva som faktisk gjøres, og også mulige forflytninger av innsats mellom de enkelte organisasjoner på grunn av samarbeid: ”Jeg håper inderlig, at når kommunen leser våre årsrapporter, så ser de på helhet mer enn på den enkelte organisasjon. Min organisasjon kan jo ha et labert år, på bekostning av å ha deltatt i mange felles aktiviteter. Kanskje vi bør lage en felles årsrapport for å synliggjøre dette og for å unngå å bli lagt ned.”

Samarbeidet med Fredrikstad kommune, både administrativt og politisk, nevnes av alle som svært positivt. ”Det har blitt vist stor velvilje i alle ledd, kommunen tapte jo penger i og med at de trakk salget. Teknisk og kommunen har i det hele tatt vært veldig hjelpsomme. ”At kommunen har vært så positivt innstilt blir beskrevet som en stor fordel og som en forutsetning for hele prosjektet.

Mulige utfordringer

Det gikk veldig kort tid fra initiativ ble tatt til et samarbeid om samlokalisering til det ble en realitet. Dette ble beskrevet som en utfordring av flere aktører. ”Og så husker jeg ikke hvordan det ene grep det andre, men da begynte vi plutselig å se etter et hus. Og så dukket dette huset opp. Vi måtte sikre oss dette huset, som var lagt ut til salg for andre gang, og derfor fikk vi ikke snakket så mye om hvordan samarbeidet egentlig skulle være.” Det ble dermed veldig liten tid til forberedelser og planlegging. ”Vi startet egentlig i feil ende, fordi vi startet med hus før vi hadde begynt å samarbeide.”

Aktørene har ikke utarbeidet eller blitt enige om noen felles målsettinger, verken muntlig eller skriftlig. Kort tid fra ide til oppstart har medført at den enkelte aktør har vært konsentrert om å få ”sin” organisasjon til å fungere best mulig i nytt hus, og om å ivareta sin egen organisasjons interesser. ”Det har gått veldig fort. Det blir litt sånn at veien blir til mens man går, vi har en samarbeidsavtale og den er et godt utgangspunkt.”

Det finnes ingen planer i Husstyret for evaluering av prosjektet. ”Vi har ikke lagt noen konkrete planer for evaluering av samarbeidet i Huset. Først må vi få et husstyre opp å gå. Foreløpig har vi bare snakket om praktiske ting som for eksempel arealfordeling. Tiden har vel gått litt for fort”. Kirkens Bymisjon og Fredrikstad kommune, virksomhet Psykisk Helsevern, har begge konkrete evalueringsplaner for sine virksomheter; Fredrikstad kommune, virksomhet psykisk helsevern skal lage en prosjektrapport etter et år, og Kirkens Bymisjon skal levere halvårige rapporter til TV- aksjons - prosjektet. ”Samtidig, så må vi ha en egen evaluering også. I forhold til samarbeidet er det veldig spennende. Hvis det ikke fungerer, så må vi jo ta et valg.”

En utfordring som nevnes av alle aktørene, er at organisasjonene er ulike: ”Utfordringene ligger jo i at vi faktisk er litt ulike, og at ikke alle kjenner hverandres organisasjoner så godt.”

Aktørene mener at det kan bli nødvendig med en avklaring av hvilke brukergrupper det bør fokuseres på (her nevnes eldre, demente, barnevern, småbarnsfamilier, mennesker med psykiske lidelser, arbeidstreningsplasser, sorggrupper, arbeid med kreftrammede og deres pårørende). ”Vi driver faktisk en omfattende virksomhet innenfor mange områder. Blir disse områdene fortsatt synlige, eller drukner de i psykiatrien?”

Flere av aktørene har tanker om at det kan bli for mye ”psykiatri” på bekostning av andre brukergrupper, det vil bli nødvendig med en bevisstgjøring og avklaring av hvilke oppgaver og prioriteringer den enkelte organisasjon skal ha. ”Jeg ser at det blir mye psykiatri her, og jeg håper så veldig at mine brukere ikke blir redde for det, at de ser at den som er psykisk syk ikke er farlig.” ”Det blir mye psykiatri, mange er veldig dårlige, og jeg lurar på hvordan pårørende innen psykiatrien vil greie å samarbeide med psykiatriske pasienter.”

Aktørene ser noen mulige utfordringer i kafedriften. ”Jeg ser det som en utfordring å unngå at kafeen blir et møtested for bare psykiatriske pasienter. Jeg ønsker jo at de skal ha et tilbud her, men kafeen må ikke bli som en dagligstue på en psykiatrisk institusjon.”

Man ønsker ikke at kafeen skal bli en ny ”varmestue”, det behovet er dekket, balansen mellom lavterskeltilbud og varmestue blir en utfordring. Huset er ikke ment som et møtested for rusmisbrukere, fordi disse har flere andre tilbud. ”Jeg må si at når det gjelder rus, så må vi sette ned foten veldig raskt. De vanker rett utenfor døren her, og vi må få dem til å forstå at dette huset ikke er til for dem. Det høres hardt og brutalt ut, men rusmisbrukerne har jo allerede to steder å gå til, og vi må unngå blanding av rus og psykiatri.” Alle organisasjonene er opptatt av kafeen, både driften, målgruppe og muligheter for samarbeid til beste for ulike brukergrupper. ”Vi hadde lenge tenkt på å prøve å lage et kafetilbud, for jeg har sett over tid at det er en del ensomme mennesker som sliter litt psykisk, og faller litt utenfor. De sitter alene på kafe og prater ikke med noen, og de kommer ofte hit. Vi har aldri klart å få det til, kanskje på grunn av beliggenheten.” ”Alle kan ikke gjøre alt. Alle ville drive kafe, men det går ikke. Vi må ha våre primærvirksomheter, ettersom alle er opptatt av å bevare sin egen organisasjon og at den skal synliggjøres. Det er jo en del arbeid med en kafe, og jo flere organisasjoner som er inne i bildet, jo vanskeligere blir det å få det til.”

Husstyret vil måtte spille en viktig rolle, og samarbeidet der må fungere. Økonomien blir en utfordring, det blir nødvendig at Fredrikstad kommune går inn med flere midler etterhvert, fordi midlene til Kirkens Bymisjon vil fases ut. Organisasjonene har ikke like økonomiske betingelser, for eksempel vil Kirkens Bymisjon være avhengig av kommunalt tilskudd og innsamlede midler etter at pengene fra TV-aksjonen tar slutt. ”Huset Britannia må bli en suksess, gjøre seg uunnværlig i kommunen, for å være sikret økonomisk støtte.”

”Jeg håper at ingen skal gå rundt og føle at her blir det konkurranse om de frivillige.” ”Det kan jo hende at de frivillige kommer til Huset og får mer lyst til å hjelpe en av de andre organisasjonene. Men så rause tror jeg vi må være. Frivillighet lever av lyst, og det er viktig at de frivillige gjør det de har lyst til.” ”Alle organisasjonene må stå på sitt og samtidig samarbeide, slik at vi ikke bare er i samme hus. Det blir viktig å ta vare på de frivillige”.

Organisasjonene er opptatt av å bevare sin egen identitet og egenart, samtidig som de ønsker å samarbeide med de andre aktørene. ”Vi ville jobbe for å få til en møteplass, fordi organisasjonene var litt frustrert over å jobbe på egen hånd, de var litt isolert. De hadde ikke akkurat noe livlig frivillighetens hus. Men det å bevare egen identitet, egen organisasjon, samtidig som man tenker helhetlig, det blir en utfordring.” ”Jeg tenker at vi driver jo faktisk en omfattende virksomhet innenfor mange områder. Blir de mange forskjellige områdene

synlige, eller drukner de? Vår organisasjon blir kanskje liten og usynlig i forhold til de andre?”

”Den enkelte organisasjon må synliggjøres, uten at det oppstår misunnelse mellom aktørene. Det er klart, at når man markerer at dette her er min primærvirksomhet, så blir alle litt sånn at de vil forsvare det som er sitt. ”

”Kanskje noen av aktørene vil få mer oppmerksomhet enn andre, og dessuten har noen et kommunalt tilskudd mens andre er avhengig av givertjenester.”

”Organisasjonen min er ikke så stor, og jeg er litt redd for at den skal forsvinne i det store. Noen organisasjoner er større enn andre, og noen har sterkere styre.”

En utfordring er å få ut synergieffektene ved å være sammen samtidig som hver enkelt organisasjon har behov for å markedsføre seg/profilere seg. ”Vi må spille hverandre gode, som de sier i Rosenborg.”

To av organisasjonene ser på seg selv som ”svake” i form av liten makt og innflytelse, sammenliknet med de øvrige. En aktør opplever seg selv som mer sårbar enn de andre organisasjonene. ”Vår organisasjon er bitte liten, og man blir jo litt engstelig for å bli trampet ned”.

Evalueringsskriterier

Evalueringsskriterier formuleres i den hensikt å utarbeide eller utvikle noen mål på suksess eller måloppnåelse. Disse suksesskriteriene benyttes i den empiriske gjennomføringen for å sammenlikne det man har oppnådd med det som faktisk var intensjonen. Sammenlikning er en viktig evalueringsaktivitet. På bakgrunn av første intervjurunde kom det indirekte fram mål, uttrykt som ønsker og forhåpninger. Aktørene så også noen utfordringer som måtte løses. Det er disse momentene som er benyttet som evalueringsskriterier. Funnene etter første intervjurunde dreide seg om planlegging, om forskjeller og likheter mellom organisasjonene, om organiseringen av Huset og samarbeid og konkurranse mellom aktørene, og om et håp om at samarbeidet ville medføre økt aktivitet for den enkelte organisasjon. Disse målene eller suksesskriteriene vil benyttes til sammenlikning etter andre intervjurunde.

Hva tenkte og ønsket aktørene før oppstart av Huset, og hvilke erfaringer sitter de igjen med etter cirka ett års drift? Ble det slik de ønsket og håpet?

Oppsummering av funn fra første intervjurunde

Flere tydelige suksesskriterier avtegnet seg ved bearbeiding av datamaterialet fra første intervjurunde. Disse evalueringsskriteriene eller forventningene dreide seg om samarbeid mellom aktørene; både til beste for brukerne, de frivillige og for aktørene selv, om samarbeid mellom frivillige, samarbeid med kommunen og andre eksterne aktører, om flere brukere og flere frivillige, økt synlighet og tilgjengelighet. Flere av aktørene var inne på at satsningsområdene må avklares. Aktørene ønsket et mangfold i Huset, og at Huset skulle syde av mennesker og aktivitet. Det var et mål både å få flere brukere og flere frivillige, og at disse skulle få et bredere tilbud. Økt synlighet og tilgjengelighet var blant de faktorene som skulle bidra til dette.

Økt samarbeid med offentlige etater, frivillige aktører og brukerorganisasjoner ble også nevnt som forventninger.

Aktørene håpet på et faglig samarbeid seg imellom, de ønsket å kunne ha nytte av hverandres faglige kompetanse og nettverk til beste for både brukere og frivillige, og de så muligheten til å kunne ha felles veiledning. Det å ha et godt arbeidsmiljø ble også framhevet som en forventning.

Siden en av aktørene er en brukerorganisasjon, og dermed ikke har like mange ressurser som de andre, som har lønnet arbeid og er mer til stede, var det et ønske fra de andre aktørene om å styrke og støtte brukerorganisasjonen. Ønsket var også å formidle et åpent og inkluderende menneskesyn, å være et lavterskeltilbud til alle som strever, og å kunne bidra til rehabilitering av brukere.

Aktørene så også for seg noen utfordringer som måtte løses. Den utfordringen som kom tydeligst fram, var hvordan man skulle få avklart hvilke oppgaver og dermed brukergrupper den enkelte aktør og fellesskapet skulle prioritere. Spesielt var aktørene opptatt av om det ville bli for mye fokus på mennesker med psykiske lidelser, på bekostning av andre brukergrupper. Flere av aktørene så det som en utfordring å bevare egen organisasjons identitet, egenart og interesser, både økonomiske og faglige, i fellesskapet, samtidig som man ønsket å være en del av en helhet i Huset Britannia.

Enkelte aktører så det som en utfordring at det kunne bli konkurranse om de frivillige, fordi frivillige i Huset vil få informasjon om andre organisasjoner og kanskje få lyst til å flytte på seg.

En annen utfordring var driften av kafeen. Alle ønsket å drive den, de ønsket tilgang til lokalene, og flere av aktørene uttrykte bekymring for at det skulle bli et møtested for mennesker med rus og/eller psykiatri- problematikk.

Funn fra andre intervjurunde

Etter cirka ett års drift ble det foretatt en ny intervjurunde. Spørsmålene denne gang tok utgangspunkt i hvilke erfaringer aktørene satt med så langt, i lys av forventningene/suksesskriteriene som kom fram i første intervjurunde. Aktørene ble også spurt om de hadde ønsker og forslag til endringer, og om de så noen utfordringer i det videre samarbeidet. Intervjuguiden hadde relativt åpne spørsmål, og intervjuene artet seg mer som en samtale enn som et intervju med en som kun stiller spørsmål og en som svarer. Intervjuguiden inneholdt mange underspørsmål. Dette var for å sikre at suksesskriteriene ble belyst bredest mulig. Disse underspørsmålene ble benyttet i svært liten grad hos flertallet av respondentene, det ble stort sett ikke nødvendig fordi svarene kom uten å måtte etterspørres.

Respondentenes utsagn i første intervjurunde ble sammenliknet med hvilke erfaringer de satt igjen med etter ett års drift av Huset Britannia. Var forventningene/målene innfridd, og hvordan hadde det gått med de utfordringene aktørene så for seg? Det kunne jo også være at nye forventninger og uventede utfordringer hadde dukket opp underveis.

Funnene fra første runde dreide seg om forventninger og mulige utfordringer når det gjaldt samarbeid på ulike plan, økt aktivitet, organisering og om forskjeller og likheter mellom organisasjonene.

Forventningene – hvilke erfaringer har informantene etter ett år?

Samarbeid i forhold til brukere

Ingen brukere er intervjuet. Informantene, som er lederne av organisasjonene i Huset, sier at brukergruppene har fått det bedre; de har fått bedre tilgang til lokaler, tilgjengeligheten til Huset er god, de blir kjent med flere, får vite om flere tilbud og deltar på felles informasjonsmøter. ”Flere av våre brukergrupper har fått det bedre. Det er mer rom og mer tilgjengelighet. Kanskje er det også lettere for dem å få med seg nye deltakere inn i sine grupper”.

”Det er flere som oppsøker oss, og det virker som om det er lettere å oppsøke oss nå enn tidligere”. Unntaket her er brukerne (og de frivillige) i Mental Helse, som hevder at de har fått økte kostnader etter flyttingen (parkering, transport etc.). ”Jeg må jo si at vi har mistet noen frivillige og noen brukere etter at vi flyttet hit”. Etter at flere tilbud er samlet på ett sted, har det også oppstått nye behov. ”Vi ønsket at Huset skulle være en møteplass for folk som ikke alltid fant seg helt til rette. Litt ensomme og isolerte mennesker, og det tror jeg at vi har lykkes med, i hvert fall langt på vei. Disse menneskene ønsker seg noe mer enn bare en møteplass, kanskje fra flere av organisasjonene. Vi som enkeltorganisasjon kan vanskelig imøtekomme deres behov alene”.

Den enkelte organisasjon markedsfører de andre aktørene overfor brukerne i noe varierende grad. Dette er ikke satt i system, det blir dermed litt tilfeldig hvor mye brukerne får vite om det totale tilbudet på Huset. Det er utarbeidet en felles informasjonsbrosjyre for Huset. ”Det er ment at den skal distribueres litt forskjellige steder, også slik at brukerne kan få den”. ”Det er flere som oppsøker Huset, dermed er det flere som får informasjon. Markedsføring er jo alltid viktig”. Det er etablert en resepsjon i Huset, denne er på gatenivå og lett synlig utenfra. Resepsjonen betjenes av frivillige og i noen grad av brukere som et ledd i arbeidstrening. ”Det er klart at resepsjonen har en nøkkelrolle, og hvis den ikke fungerer, går det ut over brukerne”.

Det arrangeres felles brukermøter, disse hadde stor oppslutning i starten, men oppslutningen er synkende. ”Vi har kanskje ikke fått noe sving på det”.

Flere hevder at brukerne har endret seg. ”Vi har endret karakter i forhold til det vi opprinnelig var. Brukerne er mindre ressurssterke enn tidligere. Sakene er mer komplekse. Om det er et tegn i tiden, om det har noe med kommunale tilbud å gjøre, om det er tilfeldig, om det bare er en topp, er helt umulig å si noe om”. ”Enkelte av brukerne har så kompliserte situasjoner, og har så mange parter involvert, eller bør få flere parter involvert av det kommunale hjelpeapparatet, at vi skulle ha kommet inn på et mye tidligere tidspunkt”.

Samarbeid i forhold til frivillige

”Vi drar nytte av hverandres frivillige. Vi har arrangert en frivillighetens dag og har hatt noen fellespunkter. Vi får også henvendelser fra folk som ønsker å bidra for andre organisasjoner, og da henvender vi dem dit”. En av aktørene mener at de frivillige er veldig åpne for andre organisasjoner og at de ofte har god kunnskap om alle aktørene i Huset: ”Jeg opplever at de frivillige har vært innom de fleste organisasjonene og gjort seg kjent med dem”.

Nye nettverk har oppstått; brukere danner nettverk, frivillige gjør det samme, og det oppstår nettverk mellom disse igjen. ”De frivillige får et nettverk med andre frivillige fordi de treffes, og fordi de har vært innom de forskjellige organisasjonene på Huset. Og vi opplever at

deltakere, frivillige og brukere etablerer et nettverk. Og mange av de frivillige kommer jo her av en eller annen årsak. De ønsker seg kanskje et nettverk, og kan få det gjennom for eksempel de som er her på arbeidstrening”.

Organisasjonene i Huset har, i følge enkelte aktører, ulik ”status”; det gir mer status å være frivillig i enkelte organisasjoner enn i andre: ”Det er tydelig at vi fremdeles lever i et stigmatiserende samfunn. Så for noen er det nok status å være frivillig i en organisasjon, men ikke i en annen. Høyest status har nok Kirkens Bymisjon, men da må man jo være enig i deres verdigrunnlag”.

De frivillige er ikke så stabile som før, og har ikke så sterk tilknytning til ”sin” frivillige organisasjon. Det er luftet muligheten for å etablere en ”ressursbank” med frivillige som organisasjonene kan kontakte etter behov, men dette er foreløpig bare en ide. Frivillige formidles i noen grad mellom aktørene.

De frivillige oppleves som mindre ressurssterke enn tidligere av enkelte organisasjoner. Skillet mellom brukere og frivillige kan være utydelig. Dette medfører at man ikke kan bruke de frivillige til alle oppgaver. ”Det har vært en endring i de frivillige. Om dette er en samfunnsendring, om det i det hele tatt har noe med Huset å gjøre, er umulig å si. Tidligere har 99 % av de frivillige vært lojale hele tiden. Når de først har startet og funnet sitt område, så har de blitt her i årevis. Nå er de mer ustabile i den forstand at de kanskje er for dårlige til å være frivillige, eller at de ikke har de rette ressursene til den aktuelle oppgaven”.

Samarbeidsklima

Alle organisasjonene opplever det som positivt og trivelig å være i samme bygning. Det er mange uformelle møtepunkter, en følelse av å være en allianse og tilhøre et fellesskap. ”Du må være romslig, raus. Blir man veldig proteksjonistisk, så faller man ut av dette samarbeidet”. ”Det er hyggelig å spise lunsj sammen og å treffe kollegaer. Det kan også være at folk blir lenger i organisasjonene, fordi det ikke blir så ensomt”. Dette fellesskapet, eller nettverket, oppleves som positivt også med tanke på samarbeid. ”Et samarbeid kan alltid springe ut fra et nettverk, så det er nyttig å kjenne hverandre”. Det er ingen direkte samarbeidsproblemer, men noen samarbeider mer enn andre. Dette har med flere ting å gjøre: Personavhengig, hvem kjenner hverandre fra før, praktisk nytteverdi, hvilken ”kjemi” har man. ”Vi er mange sterke individer på huset. Så det avstedkommer i hvert fall diskusjoner, men å kalle det samarbeidsproblemer er å trekke det for langt”. Brukerorganisasjonen deltar minst i samarbeidet. Det har vært noe samarbeid mellom organisasjonene for å hjelpe brukere, for eksempel mellom Kreftforeningen og Sorg og omsorg, og mellom Kirkens Bymisjon og psykisk helsevern.

Organisasjonene er ikke så flinke til å markedsføre seg overfor hverandres brukergrupper. Unntaket er Kreftforeningen som gjør dette systematisk. Etter hver som aktørene har blitt kjent med hverandre, går samarbeidet lettere: ”Det var en del mistenksomhet i starten og noen harde tak. Nå er det nesten sånn, at vi er blitt litt avhengige av hverandre. Vi drar mer nytte av hverandres frivillige”.

Alle er enige om at brukerorganisasjonen er svakere enn de andre. De andre aktørene er positive til å ta hensyn til dette, men mener samtidig at denne aktøren også må stilles krav til, og ikke gjøres til ”sosialklienter” eller bare brukere. ”Brukerorganisasjonen blir kanskje ikke hørt nok. Jeg vet ikke hvem sin oppgave det er å få dem mer på banen. Jeg tror på mangfold

og på å gi mer makt til brukerorganisasjonene, men jeg vet ikke hva de andre tenker. Ingen har ressurser til å ivareta brukerorganisasjonen, og vi har aldri snakket om det. Vi må alle være opptatt av å gi makt til de som er svakest blant oss, og det er det ikke alle som er”. ”De har kanskje satt seg selv litt utenfor også, kanskje på grunn av møteformen vår, det er kanskje en litt hard tone noen ganger”.

Samarbeidsforum

Mange praktiske ting har dukket opp i løpet av dette første året. ”Et fellesskap avstedkommer også en del felles gjøremål”. Det er etablert et husstyre med lederne fra den enkelte organisasjon. Husstyret velger en huskoordinator for ett år om gangen, og denne oppgaven går på omgang blant aktørene. Det er laget en stillingsinstruks for huskoordinatoren. ”Den er veldig praktisk rettet, vi har ikke noen overordnede mål eller visjoner”. Dette har vist seg å være en tidkrevende oppgave, og det tas opp mest praktiske ting knyttet til den daglige driften i husstyret (brannøvelse, dugnad, fordeling og bruk av felleslokaler, praktiske problemer med bygningen etc.). Visjoner, målsettinger, tanker om samarbeid osv. blir stort sett ikke tatt opp i husstyret, og det er fortsatt ikke planlagt noen felles evaluering. ”Man er veldig opptatt av det man har selv, ikke sant? Man har mer enn nok. Arbeidsdagen er full. Fellesmøtene blir et avbrekk, og det blir ikke tid for nye tak og nye ting”. Det er med andre ord ikke etablert noe organisert samarbeid ut over praktiske ting knyttet til den daglige driften av huset. Lederne i de enkelte organisasjonene i Huset har ikke dannet noe tett nettverk. ”Det blir mest sann at vi har mest kontakt med dem vi kjente fra før”.

Brukerorganisasjonen har ikke vært aktiv deltaker i husmøtene av ulike årsaker, en viktig årsak er at lederen ikke har noe betalt verv og dermed ingen fast arbeidstid. Alle har vært opptatt av at brukerorganisasjonen skal behandles på lik linje med de andre. En av aktørene uttrykker dette slik: ”Ingen her har grunn til å være redd for at en gruppe skal presse ut en annen. Jeg mener og tror at alle organisasjoner føler seg ivaretatt. Ingen føler at de er marginalisert på en eller annen måte”.

De enkelte organisasjoners styreverer betraktes ikke som noen maktfaktor i samarbeidet. Informantene anser at styrene har fokus på egen organisasjon, og det eksisterer verken konkurranse eller noe samarbeid styrene imellom. ”Styrene har påvirkning på sin organisasjon, men det igjen kan selvfølgelig påvirke driften hvis noen av organisasjonenes styreverer starter et samarbeid. Når man blir større, blir man mer synlig, og det gir jo mer innflytelse”. ”Samarbeid gir jo generelt mer innflytelse også”.

Samarbeid med eksterne aktører

Aktørene uttrykker at det er nyttig å pleie nettverk også utenfor Huset, fordi samarbeid kan springe ut fra dette, også innad i Huset. Synliggjøring, økonomisk tilskudd, nye samarbeidspartnere og nye ideer er viktige momenter her. ”Det er viktig å vite om hverandre, på den måten kan man utvikle ting i fellesskap og også unngå å gå hverandre i næringen. Samarbeid kan springe ut fra et nettverk. Jeg tror at vi virker attraktive å samarbeide med nå som vi har dette huset”. ”Vi har mer og mer kontakt med andre organisasjoner utenfor Huset. Det kan være KIF (kriminalomsorg i frihet), Norsk Folkehjelp, natteravnene, Røde Kors, teknisk etat i kommunen og helsesøstertjenesten.

Samarbeidet med Fredrikstad kommune oppleves som godt av alle aktørene, og det uttrykkes at kommunen er en entusiastisk og positiv støttespiller. Imidlertid opplever enkelte aktører at

de ikke er så synlige i forhold til kommunen som de kunne ønske, og at det blir et slags konkurranseforhold mellom aktørene i forhold til kommunen. ”På den ene siden så er vi ingen konkurrent til de andre organisasjonene, men på den andre siden så er det klart at vi er opptatt av synlighet. Kanskje noen av de nye organisasjonene har fått mer plass enn noen andre. Dessuten kan det være slik at enkelte er flinkere til å profilere egen organisasjon enn andre. Vi er jo økonomisk avhengige av kommunen, så det er viktig å ha et godt samarbeide opp mot dem”. ”Det har vært spennende å være i samme hus som kommunen og det offentlige og private organisasjoner, alt under samme tak”.

Organisering av felles drift

Organisasjonene har fått mange nye arbeidsoppgaver, både definerte og udefinerte. Flere mennesker oppsøker organisasjonene, blant annet fordi de er blitt mer synlige: ”Huset ligger så sentralt og er lett tilgjengelig. Huset genererer aktivitet, og jeg har fått økt arbeidsmengden i den grad at det kan være vanskelig å holde hodet over vannet”. Flere organisasjoner i samme lokaler som signaliserer hver sine tilbud, skaper nye behov hos brukerne. ”Det vil alltid oppstå nye behov som en ikke har tatt høyde for. Flere organisasjoner kommer sammen og signaliserer forskjellige ting, som igjen avstedkommer nye behov. Og alle er like snille og greie og skal prøve å gjøre noe med de behovene, men så er det ikke alltid tilstrekkelig med ressurser”.

Ett av målene med Huset var at det skulle være en møteplass for mennesker som ikke fant seg til rette i samfunnet, fordi de var ensomme og følte seg isolerte. Dette har vært vellykket, men disse ønsker seg noe mer enn bare å være i lokalene, de har behov for et meningsfullt innhold som det er vanskelig å imøtekomme. Dette oppleves som et dilemma av aktørene. ”Felleskap avstedkommer også en del gjøremål. Det er begrenset hva jeg alene kan ta av arbeidsmengde, det er det negative ved det”.

Brukerorganisasjonen mener at deres aktiviteter til en viss grad blir hindret etter at de flyttet inn i Huset, fordi økonomien er blitt dårligere, og at både transport og parkering er blitt dyrere for brukerne.

Den enkelte organisasjon har sine egne, nedfelte visjoner og målsettinger. Det er ikke utarbeidet felles målsettinger for Huset Britannia, som er et samarbeidsprosjekt. ”Vi tok opp dette med visjoner og mål på et møte før jul. Det var et godt og positivt møte. Oppsummeringen i møtet var at folk hadde det bra. Det avstedkom ikke så veldig mye mer”. Alle aktørene nevner tidsmangel som en årsak til lite samarbeid. ”Jeg håper at vi skal få bedre tid, kanskje til høsten. Vi må finne ut hvordan vi skal styrke samarbeidet og unngå at vi blir for opptatt av vårt eget. Da kan det bli sånn at vi bare deler et lokale, men ikke ser noe til hverandre”.

”Det var behov for å samle frivillige krefter, og det har vi dratt veldig nytte av her. Altså må vi forplikte oss på et samarbeid på tvers av organisasjonstilhørighet. Vi har blitt alt for opptatt av vår egen hverdag, og der er vi ennå. Derfor har vi ikke utnyttet dette samarbeidet og den rikdom og ressurs som ligger i det fullt ut, og det må vi gjøre noe med”, sier en av aktørene.

Organisasjonene har atskilt økonomi, og opplever dette som viktig. ”Økonomi er et sårbart område. Det er viktig å ha atskilt økonomi. Vi har prøvd noe felles, og det er roten til mye usikkerhet og konflikt”. Fellesutgiftene oppleves noe forskjellig, ut fra den enkelte organisasjons økonomiske situasjon. ”Noen organisasjoner har litt bedre økonomi enn andre, og særlig brukerorganisasjonen sliter økonomisk”. Enkelte ønskede aktiviteter, som for eksempel en utvidelse av strikkekafeen som arrangeres hver torsdag, kan ikke gjennomføres

på grunn av trang økonomi. Dermed får man ikke inn flere brukergrupper og større mangfold i ”strikkegruppa”. Økonomi har allikevel ikke vært noe stort diskusjonstema organisasjonene imellom, og har liten betydning for samarbeidsklimaet. ”Alle er så imøtekommende som det går an å være, og økonomi ødelegger ikke samarbeidet vårt”.

Aktørene har ulik økonomitilgang. For eksempel har Frivillighetssentralen sin hovedinntekt fra Fredrikstad Kommune, mens Kirkens Nødhjelp vil være avhengig av givere etter at prosjektmidlene fra TV- aksjonen fases ut.

En av lederne opplever at det gir økt status og mer prestisje å være flere organisasjoner samlet. Aktørene opplever ikke at noen av dem ”higer” etter makt, men at enkelte har mer makt enn andre i kraft av sin organisasjons posisjon (status) og sin kunnskap og erfaring.

Forskjeller og likheter mellom aktørene

Når man skal samarbeide, er det enklest å samarbeide med aktører med samme referanser som egen organisasjon. ”Jo flere treffpunkter man har, jo nyttigere er det for den enkelte organisasjon. Og det er klart at psykisk helsevern, Mental Helse, kanskje Bymisjonen har flere felles treffpunkter enn kanskje mange av oss andre. Og da er det kanskje ikke så rart at hovedtyngden av samarbeid blir mellom dem”.

Det er ulik fagbakgrunn blant lederne for organisasjonene. Denne kompetansen utnyttes i liten grad. Det er ønske om et mer formalisert samarbeid, for eksempel om felles veiledning for lederne. ”Jeg har fått noen flere kollegaer å snakke med, det har vært hyggelig, men ikke så faglig nyttig. Jeg har samarbeidet litt med enkelte, men med de andre har jeg ikke hatt noe faglig kontakt. Det bør kanskje formaliseres på sikt. Felles veiledning kunne også vært fint, det synes i hvert fall jeg”.

Flere aktører er opptatt av at det ikke er heldig hvis organisasjonene driver med akkurat det samme. ”Vi har en del prosjekter som vi samarbeider om, og det blir viktig å være tydelig på hva våre roller er. Skal man samarbeide, så er det viktig med organisasjoner med litt forskjellig profil. Hvis det blir alt for like organisasjoner, da blir det vanskelig”. ”Vi må vite om hverandre og ikke gå hverandre i næringen og heller forsøke å utvikle ting i fellesskap” ”Vi samarbeider på tvers, vi driver med våre egne ting. Det er vanskelig å kunne klare å være så visjonær i forhold til fellesskapet på grunn av ressursene”.

Ikke alt hadde gått helt etter forventningene, og aktørene uttrykte at bedre tid til og grundigere planlegging til en viss grad var årsaken til dette: ”Hvis vi hadde hatt tid til å bli bedre kjent, kunne vi ha fått vite litt mer om hverandres tanker og forventninger, og ha oppdaget uenighet og kanskje utarbeidet felles målsettinger”. Samtidig er det ikke mulig å planlegge alt; man gjør viktige erfaringer underveis som er med på å utvikle driften, ”veien blir til mens man går”. ”Hvis det man selv tenker, ikke er i tråd med hva de andre organisasjonene tenker, så vil man bruke mer tid på det som kanskje kunne vært brukt til andre ting”. Noen organisasjoner var godt etablert i distriktet fra før, mens for eksempel Kirkens Bymisjon var helt nyetablert i Fredrikstad. ”Det var ingen prosess i forkant for å finne vår rolle i kommunen. Det er kanskje det som har vært mest utfordrende, det å finne vår egen rolle samtidig som vi skal etablere oss i et hus med mange organisasjoner”. ”Det mest frustrerende var vel fordelingen før vi kom i gang. Alle var mistenksomme, og det var harde tak”.

Situasjonen etter ett år – hvordan har det gått?

Avklaring av oppgaver og brukergrupper

Sammensetningen av aktører i Huset har vist seg å ikke være uten problemer. Det er flere av aktørene som har brukere med psykiske problemer og til dels rusproblemer. Dette gjelder både Fredrikstad kommune, psykisk helsevern, Mental Helse og Kirkens Bymisjon. Kreftforeningen, Frivillighetssentralen og Home - Start familiekontakten har et mer forebyggende perspektiv. ”Til tider har det vært litt rus her. Av og til er det vanskelig; hva er rus, og hva er psykiatri? Nå tenker jeg på tungpsykiatri, ikke på folk som har et psykisk problem. Og hvis de andre organisasjonene ikke klarer å drive forebyggende virksomhet og rehabilitering i forhold til sine brukere, så kan det bli et problem. Det er mange flere enn folk med psykiske lidelser som trenger rehabilitering, for eksempel kreftpasienter og folk med andre alvorlige sykdommer. Jeg føler at disse kommer lite til uttrykk sammenliknet med de brukerne som har psykiske lidelser”.

En av aktørene sier: ”Det er viktig å være tydelig på hva som er primæroppgavene. Hvis det begynner å bli veldig likt over organisasjonsgrensene, vil det skape en del problemer. Vi har måttet finne litt veien vår og hva oppgaven vår skal være”.

Noen aktører er også engstelige for at deres brukere og frivillige blir skremt bort fra Huset i møte med alvorlig psykisk syke. ”Det handler selvsagt om enkeltindivider, som vi må ta hensyn til. Allikevel kan dette komme til å prege Huset. Av og til blir det mye hyling og roping og mye rus”. En av aktørene sier at ”det kan av og til gå fra et forebyggende tilbud til et terapeutisk tilbud. Når folk er såpass dårlige, blir noen av våre brukere og frivillige redde for å komme hit, og vi har ikke noe annet sted å tilby. Kanskje enkelte ikke er flinke nok til å gjøre et klart skille mellom det forebyggende og ren behandling, og at det kan bli litt mye behandling. Fagbakgrunnen til aktørenes ledere kan også spille inn. Hvis det er en overvekt av fagpersoner med fokus på psykiatri, tiltrekker det denne brukergruppen, og det går ut over det forebyggende fokus og våre brukere”. ”Det har etter hvert utviklet seg sånn at Huset blir sett på som et sted hvor det vanker rusmisbrukere og veldig dårlige folk. Det kan fort bli sånn at det er stigmatiserende å bruke Huset”.

Aktiviteten preges i noen grad av hvilke brukergrupper som dominerer huset, i følge enkelte aktører. ”Jeg har satt spørsmålstejn ved noen av brukergruppene til arbeidstreningplasser, for jeg synes at noen av dem er for syke. Det kan prege Huset, og hvis det blir for mye roping og hyling og rus, så går det ut over aktiviteten til andre brukergrupper. De vil bli hindret i å ta kontakt. Mange vil heller ikke være her hvis det blir slike tilstander, og da forsvinner mangfoldet”.

Det er ikke enighet blant informantene om hvilke brukergrupper man skal knytte til seg og prioritere. Før oppstart av prosjektet var det enighet om at rusmisbrukere og alvorlig psykisk syke ikke skulle ha noe tilbud i Huset, fordi disse gruppene er ivaretatt andre steder. Ett år etter oppstart mener enkelte at brukergruppene har endret seg. De har færre ressurser enn tidligere, og det er kommet mange brukere med rusproblemer og psykiske lidelser. ”Hvilke brukergrupper er vi egentlig til for? Med så mange brukere med psykiske lidelser kan andre brukere, men også frivillige, bli skremt bort. Vi har hatt noen episoder her med akutte psykiatriske tilfeller som har vært veldig vemmelige. Hvem skal ta seg av de som er så syke? Vi skal jo ikke drive terapi her, vi er jo bare et frivillig tilbud, et sted å være. Kanskje vi bør ringe politiet i disse tilfellene, for disse menneskene har ikke noe annet tilbud”. ”Hvis det blir mye hyling og roping, kan det bli vanskelig for en del av våre brukergrupper å ta kontakt”. ”Vi ønsker jo å drive med forebyggende arbeid og med rehabilitering, men dette har fått mindre plass. Jeg føler at vi blir tatt hensyn til, men jeg ser at for eksempel brukergruppene som skal ha arbeidstrening her på huset kanskje er for dårlige, og at det kan komme til å prege

Huset. Det kan bli vanskelig for våre brukere å ta kontakt, og da kan noe av det mangfoldet vi ønsker oss forsvinne”. ”Når er det behandling, og når er det forebygging? Ikke alle er like flinke til å skille på det, og da kan det lett bli for behandlende.” ”Hvis det blir en overvekt av fagfolk med for eksempel psykiatribakgrunn, så blir det også lett en overvekt av brukere med psykiske problemer”. De brukergruppene som trenger rehabilitering eller forebygging, er blitt mindre synlige, synes noen. ”Det er flere brukergrupper som kan trenge rehabilitering enn de med psykiske lidelser, for eksempel folk med alvorlige fysiske sykdommer, folk med lite nettverk osv. Det er viktig med forebygging, og det kommer lite til uttrykk nå”. Noen brukere er blitt borte, mens andre er kommet til, disse er mer hjelpetrengende enn tidligere brukere. ”Noen av brukerne er etter min mening for dårlige til å kunne nyttiggjøre seg den arbeidstreningen som er satt i gang. De trenger terapi før de kan rehabiliteres”.

Andre ledere er av en annen oppfatning: ”Mennesker med psykiske lidelser er en av våre målgrupper, det å få dem tilbake i arbeid kanskje. Jeg hørte noen i gangen si at de er redde for dem, men jeg mener at de har like mye rett til å være her. Vi må alminneliggjøre psykiske lidelser. Kanskje vi bør ha en slags ”debriefing” etter de tilfellene hvor noen har vært veldig utagerende”. En av aktørene er svært positiv til sammensetningen av brukere: ”Det gjør Huset spennende, at det ikke er preget av en ensartet gruppe eller et ensartet miljø. Det er veldig sammensatt, og redselen for at det skulle bli en ny varmestue har vist seg å være helt ubegrunnet. Fellesskapet bidrar til en balanse”.

”Vi har hatt noen tilfeller med rusmisbrukere, men de har på ingen måte preget miljøet. Vi har noen på Metadon, og det er litt gråsome. Men vi har sagt at Metadonbrukere er rusfrie mennesker, som har rett til å være her”. Noen av aktørene hevder at kundene i kafeen stort sett er mennesker med psykiske lidelser og at noen også er ruset. Dette skremmer bort andre brukergrupper. Andre hevder det motsatte: ”Jeg synes det har blitt den sammensatte kafeen vi var ute etter; med unge mennesker, eldre, og en gruppe som skal ha arbeidstrening. Det er ikke blitt en ny varmestue”.

Fordeling og bruk av lokaler

Det var viktig for alle aktørene å få passende lokaler; mye tid ble brukt på å fordele kontorer, møterom og fellesarealer. Etter ett års drift er ikke alle aktørene like tilfreds med denne fordelingen. Blant annet er det rift om bruk av kafeen, som Kirkens Bymisjon har ”hevd” på. Ett felles møte er avholdt om dette. Møtet ble oppfattet som positivt, men det avstedkom ingen store endringer. Kafeen, som skulle være et lavterskeltilbud, har blitt et mindre attraktivt sted for ”vanlige folk”. Mattilbudet har blitt mindre variert. ”Det er suppe og rundstykke og kake og kanskje bakt potet. Men det er ikke mat som for eksempel eldre mennesker, med litt dårlig økonomi, kan tenke seg å spise på dagtid. Og da blir kafeen forbeholdt brukere fra gata, som er målgruppa til de organisasjonene som har en annen målgruppe enn oss”.

Aktiviteter begrenses i noen grad av mangel på ledige lokaler, spesielt gjelder dette de store lokalene som kafeen (disponeres av Kirkens Bymisjon) og et stort lokale som disponeres av Mental Helse. ”Vi er avskåret på dagtid fra å bruke de store lokalene. Det betyr at aktiviteter som vi normalt ville kunne ha dratt i gang med våre brukere, stoppes på grunn av mangel på rom. Det er de organisasjonene som har de store arealene, som styrer den biten av Huset. Vi er avskåret fra å starte flere aktiviteter som vi normalt kunne ha dratt i gang med våre brukere, fordi vi ikke har rom. Vi må spørre den organisasjonen som disponerer arealene, og da får vi ikke til noe permanent, bare fra gang til gang, og det nytter jo ikke. Vi kunne jo for eksempel hatt en gruppe om våren med naturkafe, spanskkurs, treff for mødre med små barn og så videre”. Noen av de frivillige anses å kunne bli borte fra Huset fordi det mangler lokaler

og fordi det er mange brukere med rusproblemer og psykiske lidelser: ”Vi kan jo ikke invitere dem hit, det er ikke noe sted å invitere dem til. Det er leit. Vi mangler lokaler til å samle de frivillige og til at frivillige kan dra i gang større samlinger og aktiviteter med mange deltakere”.

Bevare egen organisasjons identitet og interesser i fellesskapet

Samarbeid kontra konkurranse (å synliggjøre sin egen organisasjon) oppleves som en vanskelig balansegang. Det samarbeides i en viss grad om brukerne ved at det enkelte ganger har blitt henvist til andre organisasjoner i huset. ”Det er kanskje det som har vært det mest utfordrende, det å finne sin egen rolle samtidig som vi etablerer oss i et hus med mange organisasjoner”.

Selv om synet på samarbeidet i Huset er svært positivt, er det noen problemer knyttet til hvem som skal ha hvilke funksjoner. ”Det er viktig å være tydelig på hva våre roller er. Det er mye mer berikende å samarbeide med organisasjoner som har forskjellige oppgaver. For noen av oss er rollene litt udefinerte. Flere av oss jobber med det samme, og selv om vi har fått til mye, har vi etter hvert kommet til et punkt hvor vi må bestemme hvem som skal ha ansvaret for hva, for eksempel arbeidstreningen”.

Konkurranse om de frivillige

Aktørene uttrykte en viss engstelse for at samarbeidet ville kunne medføre konkurranse om de frivillige da de ble intervjuet før oppstart. Det er ingen funn i datamaterialet etter ett års drift som tyder på at dette har vært noe problem.

Oppsummering av funn fra andre intervjurunde

Etter et års drift er det stor aktivitet i Huset. Ønsket om at Huset skulle syde av liv og aktivitet er oppfylt, og det er blitt flere brukere og flere frivillige. Det er enighet om at brukerne og de frivillige har fått det bedre. Brukere og frivillige samarbeider og danner nettverk. Aktørene har blitt mer synlige og mer tilgjengelige. Unntaket er Mental helse, som opplever synligheten og beliggenheten som en hindring for sine brukere. Arbeidsmiljøet og samarbeidsklimaet oppleves som godt, og særlig de av aktørene som har like brukergrupper har et faglig samarbeid. Aktørene samarbeider i noen grad om de frivillige, og drar nytte av hverandres frivillige.

Samarbeidet med eksterne aktører har økt, noe som oppleves som positivt. En viktig samarbeidspartner er kommunen, og samarbeidet oppleves som godt. Imidlertid ses kommunen også som en maktfaktor gjennom sin økonomiske makt, og aktørene er opptatt av å være synlige og profilere seg i forhold til kommunen.

Huset genererer aktivitet, og aktørene opplever at de har mange nye arbeidsoppgaver som de ikke hadde tatt høyde for. Den økte arbeidsbyrden gir tidsmangel, noe som går ut over samarbeidet mellom aktørene.

Noen av aktørene samarbeider mer enn andre, dette forklares med at enkelte aktører har felles målgrupper. Det uttrykkes ønske om at aktørene i Britannia må ha litt ulik profil, ikke ha samme målgruppe, men samarbeide om forskjellige prosjekter.

Økonomi er en viktig faktor, og organisasjonene har ulike økonomiske ressurser. Det har imidlertid ikke vært noen store konflikter knyttet opp mot økonomiske forhold.

Husstyret tar opp praktiske saker i forhold til felles daglig drift. Huskoordinatorrollen oppleves som en tidkrevende oppgave.

Utfordringen med hvilke brukergrupper som skal ha et tilbud i Huset, er ikke avklart. Aktørene har ulike perspektiv; noen ønsker fokus på forebygging og rehabilitering, mens andre også inkluderer terapi. Det er ikke enighet om hvor stor plass mennesker med psykiske lidelser skal ha i Huset. Det uttrykkes bekymring over at mangfoldet i brukergruppen kan forsvinne, og hvorvidt brukere med psykiske lidelser og rusproblemer skremmer vekk andre brukere og frivillige.

En annen viktig utfordring er fordelingen av lokalene. Den økte aktiviteten skaper større behov for tilgang til de store lokalene, og mangel på lokaler hindrer aktivitet. Særlig nevnes kafeen som attraktiv for flere.

En av aktørene er en brukerorganisasjon, og denne oppleves som svakere av de andre. Det er en positiv holdning til å støtte brukerorganisasjonen, samtidig som det uttrykkes at denne aktøren også har et eget ansvar for å ivareta sine interesser.

Noen tanker om den videre driften

I dette kapittelet vil jeg presentere noen tanker om Britannias videre drift, sett i lys av de funnene som har kommet fram i evalueringen etter ett års drift, og i lys av relevant teori.

Prosjekt Britannia- en suksess

Etter ett års drift har prosjekt Britannia på mange måter blitt en suksess. Aktørene så for seg et hus som sydet av liv og aktivitet, og denne forventningen er innfridd. Det har blitt flere brukere og flere frivillige, og aktivitetsnivået er økt. Forventningene om samarbeid mellom aktørene, mellom frivillige, mellom brukere og mellom brukere og frivillige er innfridd. Aktørene ønsket seg et lavterskeltilbud og et mangfold i Huset, og dette er oppnådd. Organisasjonene er blitt mer synlige og mer tilgjengelige, noe som genererer aktivitet. Samarbeidet med kommunen og eksterne aktører oppleves som godt. Aktørene uttrykker at det er positivt å tilhøre et arbeidsfellesskap, å ha kollegaer til faglig støtte og sosialt samvær. Samlokaliseringen er også til økonomisk fordel for de fleste aktørene, med unntak av Mental Helse.

Med andre ord er de aller fleste forventningene innfridd.

Det er ikke bare aktørene i Britannia som har sett fordeler ved å samarbeide. Aktører av ulike typer er generelt mer orientert mot samarbeid enn tidligere. Fordeler ved samarbeid mellom organisasjoner kan være:

Økte ressurser, som gjør det mulig å påta seg større oppdrag. Et eksempel på dette er driften av kafeen, hvor frivillige fra Kirkens Bymisjon deltar i driften sammen med brukere fra kommunens psykiatrisprosjekt som en del av arbeidstreningen.

Den samlede kompetansen øker gjennom at lederne for den enkelte organisasjon sitter med hver sin yrkesfaglige bakgrunn, sin unike erfaring og sitt nettverk. Dette har blant annet kommet til nytte gjennom samarbeid om brukere, for eksempel har enkelte brukere fått hjelp av mer enn en aktør. Lederne har også kunnet rådføre seg med hverandre om kompliserte forhold rundt noen brukere. Mennesker med psykiske plager og lidelser har fått et nytt tilbud, hvor et viktig moment er å bidra til bedre integrasjon i lokalsamfunnet. Dette er helt i tråd med Folkedals (1999) tanker om frivillige organisasjoner som en viktig integrasjonsarena.

Organisasjonene i Britannia får **økt fleksibilitet** gjennom å samarbeide, fordi det samlede nettverket med sine kunnskaper og erfaringer blir større. Lederne for de enkelte organisasjonene har variert yrkesbakgrunn og –erfaring, og de har alle nettverk utenfor Huset som det kan trekkes veksler på.

Når flere går sammen og har en felles front, **øker innflytelsen** på for eksempel kommunen som er en viktig økonomisk bidragsyter for Britannia, og dette kan komme til nytte i forbindelse med for eksempel husleie og renovering av Huset, som er gammelt og ikke i topp stand.

Det blir **flere til å dele på arbeidsbyrden**, for eksempel samarbeides det om resepsjonen, som er betjent hele dagen, til beste for både brukere og frivillige, og som kan gi informasjon og opplysninger til interesserte.

Det å være knyttet til hverandre kan gi **økt legitimitet og ”status” for den enkelte organisasjon**. Huset Britannia med sine mange samlede tilbud er blitt et sted ”å regne med”, aktørene har blitt mer synlige, og det å være sammen med anerkjente aktører (som for

eksempel Kirkens Bymisjon, som har stor støtte i befolkningen generelt) øker de andre organisasjonenes prestisje.

Gjennom informasjon som blir gitt i Husmøtene og fortløpende når man treffes, får den enkelte organisasjon **økt kunnskap om og innsyn i hva de samarbeidende organisasjonene arbeider med**. Dermed blir det lettere å spørre hverandre om hjelp og råd, og å fremme mulige samarbeidsprosjekter. Ett eksempel på dette er samarbeid i forhold til de frivillige, med "frivillighetens dag" og at aktørene henviser frivillige til hverandre og til andre organisasjoner.

Frivillig sektor har stor økonomisk betydning i samfunnet, fordi den skaper store verdier for beskjedne midler fra det offentlige. **Forvaltningen av tilskuddene blir mer effektiv** gjennom samlokalisering, og den økonomiske risikoen kan bli mindre ved at organisasjonene deler på utgiftene. Store utgifter som husleie og elektrisitet deles for eksempel av aktørene, og aktørene er romslige i forhold til at de ved behov dekker andre aktørers del av fellesregninger.

Frivillige organisasjoner er viktige politikk- leverandører, gjennom at de ser problemer og belyser disse overfor politikerne, og kommer med forslag til løsninger samt setter i gang tiltak. **Felles strategi mot omverdenen gir større gjennomslag** og dermed bedre muligheter til å lykkes med arbeidet gjennom økt synlighet og tilgjengelighet, noe som har vist seg for eksempel ved at det har blitt flere brukere og frivillige, og at eksterne aktører har vist interesse for å delta i dette nye fellesskapet. En felles informasjonsbrosjyre er utarbeidet, og det har vært mulig å få presseomtale som en større aktør i den frivillige sektor.

Huset Britannia har blitt en møteplass for mange ulike mennesker og grupper, og det har oppstått nye nettverk. Dette er et viktig bidrag til lokalsamfunnet og er i samsvar med grunnlaget for den demokratiske ide vårt samfunn er tuftet på. Britannia som **felles møteplass** kan på lengre sikt skape toleranse og tillit mellom mennesker, fordi de blir kjent med mennesker som de ellers ikke ville ha møtt. Frykten for det som er ukjent skaper barrierer som kan bli brutt. Viktige arenaer for dette er kafeen, resepsjonen og felles tiltak som samlinger for frivillige og brukere.

Det er viktig for frivillige organisasjoner å **synliggjøre** den sentrale rollen de har i samfunnet, noe som også Folkedal peker på. Det blir lettere å få gjennomslag hos de bevilgende myndigheter og andre givere og dermed bedre sine rammevilkår når organisasjonene får mulighet til å vise hva de yter. Aktørene i Britannia har gjennom samlokaliseringen i et sentralt plassert hus oppnådd den synliggjøringen de ønsket seg.

Dette er også i samsvar med det Nyhlen (1997) sier om samarbeidsfordeler.

Det er med andre ord mange gevinster å hente ved et samarbeid mellom aktørene i Britannia. Synergieffekten ved å være samlokalisert vil sikkert kunne utnyttes enda bedre etter hvert som aktørene får økt erfaring med å samarbeide, og blir enda bedre kjent med hverandre og med de andre organisasjonenes satsningsområder, brukere og frivillige.

Suksess koster

Suksessen har vist seg å føre til mer arbeid for aktørene. Bedre tilgjengelighet, større synlighet og at Britannia har blitt et "begrep" i lokalbefolkningen, har ført til større

tilstrømming til aktørene og økt etterspørsel etter tjenester. Dette krever sitt av aktørene. Begrensede ressurser, flere oppgaver, større aktivitet og ulik kjennskap til hverandre og de respektive organisasjoners arbeidsformer, mål og innsatsområder har ført til noen gnisninger og irritasjoner mellom aktørene.

Planlegging er ikke alltid mulig, noe må erfares underveis. En av aktørene sa da også i et av intervjuene at "veien blir til mens man går". I etterpåklokskapens lys er det lett å se at aktørene har hatt uklare samarbeidsforhold - hva ønsket egentlig aktørene å samarbeide om, hvor bevisste var de? Det som har vært mest konfliktfyllt det første året virker å være ulikt syn på hvilke brukergrupper Huset skal være til for. Noen av aktørene synes at mennesker med psykiske plager har fått for stor plass i fellesskapet.

Målgrupper

Mennesker med psykiske lidelser har fått større plass og oppmerksomhet enn det som var tenkt før oppstart, og de av aktørene som har fokus på andre brukergrupper føler seg til en viss grad "overkjørt" og at dette har skjedd litt over hodet på noen av dem.

Noen føler også at Huset får et stigma ved at det er så mange brukere med psykiske lidelser. Disse brukerne har enkelte ganger hatt en utfordrende atferd, og enkelte av brukerne har også rusproblemer, noe som oppleves problematisk. Enkelte har uttrykt bekymring over at andre brukere og de frivillige kan bli borte på grunn av dette. Det er fortsatt mange udekkede behov i psykiatrien, dermed kan tilbudet i Britannia tenkes å være svært kjærkomment for kommunen, som dermed yter økonomisk tilskudd.

Tilstrømmingen av brukere med psykiske plager og lidelser viser at dette satsningsområdet har vært vellykket. Det var et uttrykt ønske fra aktører i Huset å integrere mennesker med psykiske lidelser i samfunnet, gjennom å være et lavterskeltilbud. Både kommunens psykiatriprosjekt, Kirkens bymisjon, Angstringen i regi av Frivillighetssentralen og brukerorganisasjonen Mental Helse så dette som viktig. Frivillige organisasjoner har en svært viktig integrasjonsrolle i samfunnet; gjennom å skape sosiale arenaer hvor flere kan møtes, bidrar dette til at den enkelte person som har psykiske plager og lidelser, får et nytt nettverk, sosialt fellesskap og mening i hverdagen.

I Opptappingsplanen for psykisk helse 1999- 2006 (St.prp. nr.63, 1997- 98) slås det fast at det forekommer brister i tilbudet til mennesker med psykiske lidelser i alle ledd i behandlingsskjeden. Det pekes blant annet på at det forebyggende arbeidet er for svakt, at tjenestene er for dårlig utbygd i mange kommuner og at det er for dårlig oppfølging etter utskrivning fra sykehus. Her er Britannia et viktig supplement til kommunale tilbud, gjennom å løse sentrale oppgaver i forhold til forebygging av psykiske lidelser og rehabilitering av ulike målgrupper: Det drives forebyggende arbeid og rehabilitering i forhold til mange ulike målgrupper som sørgende, kreftpasienter og deres pårørende, andre pårørendegrupper, barnefamilier og mennesker med psykiske plager. Det drives utstrakt aktivitet for å skape et sosialt fellesskap, aktivitet og arbeidstrening. Uten disse tilbudene ville kommunen utvilsomt fått mange nye klienter med behov for kostbar og tidkrevende hjelp. Ett eksempel er utsatte barnefamilier som får hjelp av Home - Start Familiekontakten. Uten denne støtten står flere barn i fare for å trenge omfattende tiltak fra kommunens barnevernstjeneste og fra barne- og ungdomspsykiatrien.

Imidlertid har ikke denne integreringen vært problemfri. Tilstrømmingen har gått på bekostning av andre brukergrupper, i følge enkelte aktører, ved at andre brukere og noen

frivillige blir skremt og dermed trekker seg bort. Brukerne i Mental Helse har heller ikke hatt utelukkende positive erfaringer med å være integrert i Huset. Det kan virke som om det kreves en bevisst strategi og et samarbeid på tvers av organisasjonsgrensene hvis integreringen av mennesker med psykiske lidelser skal oppleves som vellykket av alle.

I Opptrappingsplanen legges det stor vekt på forebygging av psykiske lidelser. Det forebyggende perspektivet var også fokus for Britannia før oppstart. Tanken var derfor at berusede personer skulle bortvises. Mennesker med rusproblemer var ikke en prioritert brukergruppe, fordi denne gruppen har flere andre tilbud i sentrum, som Åpent Hus og Varmestua. Imidlertid er det mange mennesker som strever med både rus- og psykiatriproblemer, og det blir vanskelig å gjøre et klart skille. Skillet blir også vanskelig når det gjelder hvem som eventuelt skal bortvises, eller henvises til behandlingsinstanser, når disse ikke finnes og det samtidig er aktører med fagkompetanse i Huset. Skillene mellom kommunens ansvar og Britannias oppgaver blir dermed i en del tilfeller uklare.

Hva skal frivillige organisasjoner drive med? Det kan skje en ansvarsforskyvning fra kommunen til frivillig sektor, for eksempel i forhold til mennesker med psykiske lidelser som trenger et tilbud. Grensene mellom miljøarbeid/trivselstiltak på den ene siden og terapi på den andre siden blir lett utydelige, og behandlingstrengende brukere kan skremme bort øvrige brukere fra Huset gjennom utfordrende atferd. Det er også, i følge en av aktørene, tendenser til at frivillige i en del tilfeller har for små ressurser til å kunne dekke brukernes behov.

Mangfoldet som aktørene ønsket seg blir truet gjennom en overvekt av en brukergruppe. Dette kan gå ut over tilbudet til de andre brukerne og frivillige, som får færre muligheter til å danne nye nettverk, tilbudet i kafeen oppleves som dårligere av enkelte osv. En av aktørene peker nettopp på dette; hvis det blir veldig likt over organisasjonsgrensene, vil det skape en del problemer.

Samarbeid

Den økte aktiviteten og det tidkrevende arbeidet med å etablere seg i et felles hus har gått ut over samarbeidet mellom aktørene. Det har blitt liten tid for aktørene til å sette seg ned sammen og se på hva de kan samarbeide om og hvordan. En av aktørene uttrykker dette slik: *”Vi har dratt nytte av å samle frivillige krefter, men vi må forplikte oss på et samarbeid på tvers av organisasjonstilhørighet. Vi er blitt alt for opptatt av vår egen hverdag, og har ikke utnyttet dette samarbeidet og den rikdom og ressurs som ligger i dette fullt ut”*. Aktørene peker også på at det er viktig å ikke være for like og drive med akkurat det samme, og at de kan tenke seg mer samarbeid.

Det er en forutsetning at partene har behov for samarbeidet og ser nytten av det, hvis samarbeidet skal kunne lykkes. Aktørene har gitt tydelig uttrykk for at de ønsker et samarbeid seg imellom, og de har også kommet med konkrete forslag om hva de kan samarbeide om; for eksempel felles aktiviteter for brukerne og de frivillige, økonomiske forhold, bruk av lokaler, arbeidsmiljø, faglig veiledning og å utnytte hverandres kompetanse til beste for brukerne. Imidlertid har et samarbeid også omkostninger; det er vanskelig å få tid innimellom alle daglige arbeidsoppgaver, og man vet ikke riktig hvor man skal begynne. Som en av aktørene sa det:

”Vi samarbeider på tvers, vi driver med våre egne ting. Det er vanskelig å kunne klare å være så visjonær i forhold til fellesskapet på grunn av ressursene”.

Det er imidlertid mange samhandlingsgevinster å hente hvis aktørene får til å samarbeide, både på kort og lang sikt:

For det første gir det mulighet til å samordne tilbudene til de enkelte målgruppene, slik at disse kan få et bredt og gjennomtenkt tilbud.

Videre kan et samarbeid medføre forenkling av administrative rutiner, deling av kostnader og opplevelsen av å være med på noe stort i det nye fellesskapet. Dette har også blitt oppfylt, men samtidig har aktørene erfart at den økte aktiviteten medfører mye ekstra arbeid og til dels nye arbeidsoppgaver, noe som ikke ble nevnt av noen aktører i første intervju, før oppstart av prosjektet.

Lokalene i huset kan disponeres effektivt og stå minst mulig tomme, slik at aktørene ikke blir hindret i å starte aktiviteter fordi de mangler rom.

Samarbeid kan styrke følelsen av fellesskap, av å tilhøre noe større enn egen organisasjon, og noe som er betydningsfullt.

Samarbeid kan gi mulighet for å oppnå en større samlet kompetanse å dra veksler på i det daglige arbeidet. Når aktørene for den enkelte organisasjon kjenner hverandre og den enkeltes utdannings- og erfaringsbaserte kompetanse, og føler seg trygge på hverandre, kan det være mye å hente hos hverandre til beste for brukerne og de frivillige.

Samarbeid om en felles markedsføring av Huset vil gi større gjennomslagskraft, aktørene ønsket å bli mer synlige og tilgjengelige, og det vil være lettere å komme i dialog med eksterne aktører når man er "større og sterkere".

En viktig forutsetning for å lykkes med samarbeid mellom ulike organisasjoner, er at hver enkelt aktør opplever sin organisasjons interesser som ivaretatt, samtidig som man utveksler ressurser med de samarbeidende partene. Hvis aktørene ikke opplever at de har noe til felles når det gjelder funksjon og klientgruppe, blir samarbeidet vanskelig. Aktører som har samme målgruppe, og som kan gi denne gruppen flere ulike tilbud samtidig, vil ha målgrupper med delvis overlappende domene og dermed kunne profitere på samarbeid, noe som også framheves av Knudsen (I: Repstad, 2004). Dette kalles delvis overlappende domenekompabilitet, og er en viktig forutsetning for å lykkes med samarbeid. Det kan virke som om Kirkens Bymisjon, Mental Helse og kommunens psykiatriprosjekt har fått til dette. En av aktørene sier det slik: *"Jo flere treffpunkter man har, jo nyttigere er det for den enkelte organisasjon. Og det er klart at psykisk helsevern, Mental Helse, og kanskje Bymisjonen har flere felles treffpunkter enn oss andre. Og da er det kanskje ikke så rart at hovedtyngden av samarbeid blir mellom dem"*.

Imidlertid kan en fullstendig sammenfallende domenekompabilitet føre til konkurranse i stedet for samarbeid, noe som kan skje på lengre sikt også her. Samarbeidet i Huset har derfor stort mulighet til å lykkes på lengre sikt dersom aktørene greier å utfylle hverandre og utnytte hverandres kompetanse til beste for de aktuelle målgruppene, og dermed gi disse målgruppene et bredt tilbud. Det kan jo for eksempel hende at det vil være nyttig å samarbeide målrettet over organisasjonsgrensene når det gjelder småbarnsforeldre som strever med manglende nettverk og kanskje med psykiske vansker, eller om ensomme eldre som har noe å bidra med til flere av de andre målgruppene.

Suksessen Huset har oppnådd, har tydeliggjort at behovene for de tjenestene aktørene allerede yter, og sikkert mange andre tjenester, er stort. Aktørene er spesialister innenfor sine respektive satsningsområder, og fokuserer på disse. Det har skjedd en profesjonalisering også

blant mennesker som leder frivillig arbeid, og frivillig sektor får stadig nye oppgaver som krever profesjonell bakgrunn. Dette ser man også i Huset, hvor alle aktørene bortsett fra lederen for Mental Helse har høyere utdanning og dermed kan løse flere komplekse oppgaver. Lederen for Mental helse har heller ikke lønnet arbeid, og dette gir begrensninger i driften. Aktører som skal lykkes i samarbeid på tvers av organisasjonsgrensener, må ha muligheter til å utvikle samhandlingsprosesser som styrker båndene mellom dem. En viss grad av gjensidighet når det gjelder makt og ressurser er nødvendig for å oppnå dette, noe som også Knudsen (I: Repstad, 2004) understreker. Mental Helse er som brukerorganisasjon uten daglig, lønnet leder, ikke i en slik posisjon. De andre aktørene i Huset har derfor et særlig ansvar for å sørge for at også Mental Helse har et visst minimum av ressurstilgang og at de er i en reell forhandlingsposisjon. Ett konkret eksempel her er å tilrettelegge for at lederen får være med å bestemme når Husmøtene skal avholdes, siden lederen ikke er til stede hver dag og til alle tider. Dette er også i tråd med det Knudsen kaller ”domain consensus”, dvs en enighet mellom aktørene om oppgavefordeling, som en nødvendig betingelse for utveksling av tjenester og klienter eller for å oppnå økonomisk verdi. Mental helse kan altså bytte tjenester med de andre aktørene; blant annet har de store lokaler som de kan låne ut eller benytte sammen med andre aktører i felles aktiviteter.

Det at lederne for den enkelte organisasjon har en formalisert og spesialisert utdanning som er rettet mot et avgrenset felt kan ha bidratt til en tillært, manglende evne til å tenke helhetlig, noe som står i sterk kontrast til brukerne av Huset, som i større grad antakelig ønsker et helhetlig tilbud. Brukerne er ikke intervjuet, men en av aktørene gir uttrykk for at brukerne ønsker noe mer enn et sted å være, og at de danner nye nettverk i Huset. Aktørene ønsket seg et mangfold, men de sier ikke noe om hvem som skal håndtere dette mangfoldet. Her blir det en gråsoner i forhold til hvordan arbeidsfordelingen skal være. Jacobsen (I: Repstad, 2004) har beskrevet dette som sentrale årsaker til koordineringsproblemer.

Et viktig ledd i å få til et godt samarbeid mellom aktørene i huset, er å skape en felles kultur, med et felles sett av normer og verdier. Å skape en felles kultur i Huset vil ta tid, og må derfor ses som et langsiktig mål. Gevinsten vil blant annet kunne være et godt samhold mellom aktørene, felles fronting av Huset, felles framstøt i økonomiske anliggender, en tydelig strategi i forhold til målgrupper og ivaretagelse av de frivillige og et trygt og godt arbeidsmiljø.

Ett av tiltakene for å få til dette, og som også Jacobsen (I: Repstad, 2004) peker på, er å ha en felles strategi for å velge ut hvilke aktører som vil passe inn og man ønsker å invitere til samarbeid i Huset dersom noen av aktørene trekker seg ut.

Faste møter hvor agendaen er oppgaver som går på tvers av den enkelte organisasjon vil også være et nyttig tiltak, og slike faste møter eksisterer jo allerede, i form av husmøtene.

Beslutningsmyndigheten må imidlertid avklares; man kommer ikke så langt hvis ingen har myndighet til å skjære igjennom hvis det er umulig å bli enige.

Et annet viktig moment er å utvikle en handlingsplan som definerer hva aktørene, både hver for seg og samlet, ønsker å få til i løpet av en gitt tidsperiode. Gjennom å sammen sette opp både hva den enkelte organisasjon ønsker/planlegger å få gjort i løpet av for eksempel ett år, og å se på hva aktørene planlegger å få til sammen i samme tidsrom, vil aktørene få mulighet til både å bli godt kjent med hverandres organisasjoner og arbeidsoppgaver, kunne komme med nyttige innspill i forhold til disse, og å være kreative i forhold til felles innsatsområder.

Det frivillige arbeidet i Norge er svært omfattende, og Norge ligger på Eurotoppen når det gjelder omfanget av frivillig innsats (Wollebæk, Selle og Lorentzen, 2000).

Frivillig sektor har stor økonomisk betydning i samfunnet. Verdiskapningen gjennom frivillig, ulønnet arbeid er anslått til 31 milliarder kroner. Fra midten av 80- tallet har frivillige organisasjoners arbeid blitt stadig viktigere, fordi den offentlige sektors økonomi er under et stadig sterkere press samtidig som etterspørselen etter tjenester øker.

Organisasjonene blir tatt mer på alvor enn tidligere. Kommunen vektlegger nødvendigvis ikke organisasjonen slik den selv gjør. Om den frivillige innsatsen skjer i regi av Frivillighetssentralen, Kirkens Bymisjon, Kreftforeningen eller Home - Start Familiekontakten, er likegyldig for kommunen. Det er den ubetalte innsatsen og å få utført oppgaver det er behov for som kommunen er interessert i. Dette fører til at kommuner faktisk selv kan tenke seg å organisere og administrere de frivillige tiltakene – en kommunal frivillig organisering. Dette er i ferd med å bli en realitet (Lorentzen, 1994, Lorentzen et al. 1995, I: Heitmann & Selle, 1999). Det blir dermed viktig for aktørene å samarbeide om å skape en profil utad, og synliggjøre Britannia som en viktig leverandør av frivillige tjenester som er et annet tilbud enn det offentlige.

Suksessen som er oppnådd i Britannia er muligvis ikke så lett å få øye på av alle aktørene i deres daglige arbeidssituasjon. Det kreves åpenhet og en aktiv leting etter hvilke samhandlingsgevinster man har oppnådd fra aktørenes side for at de skal kunne se verdien av det samarbeidet som er kommet i stand.

Det kan virke betimelig å reflektere rundt noen spørsmål:

Det første spørsmålet gjelder i hvilken grad aktørenes egne mål og ideologier samsvarer med forventninger fra kommunen. Kommunen har så langt ikke lagt noen føringer for hvem som skal være målgrupper i Huset, men det samarbeides nært mellom enkelte aktører og kommuneansatte som arbeider innenfor psykiatrien. Andre aktører har fokus på andre målgrupper; for eksempel småbarnsfamilier hvor barn kan være i faresonen på grunn av en strevsom hverdag for foreldrene, pårørende til demente og de demente selv, og eldre som trenger fritidssysler eller hjelp til hverdagslige aktiviteter. Mens flere av aktørene har et forebyggende perspektiv, vil kommunen lett kunne ønske seg ”brannslukking” i forhold til udekkede behov som er lovpålagt, og da blir det ikke samsvar mellom mål og virkelighet. Organisasjonene er verdiprodusenter, og baserer ofte virksomheten sin på et verdigrunnlag som er forskjellig fra det offentliges verdier. Den enkelte organisasjon er bærer av sine særegne verdier, og hvis aktørene får for stort fokus på effektivitet og på å tilfredsstille ønsker fra kommunale etater, vil det gå ut over organisasjonenes verdigrunnlag. Det blir dermed en utfordring for aktørene i Britannia å holde fokus på egne mål og ideologier, samtidig som de synliggjør at de har et kvalitativt godt tilbud, som imidlertid er forskjellig fra det offentliges tilbud.

Et annet spørsmål gjelder om Huset Britannia skal ha fokus på forebygging, rehabilitering eller terapi. Det kan hende at aktørene må drive med både forebygging og rehabilitering, for aktørene peker selv på at både brukerne og de frivillige er blitt svakere, og at et av mange motiver for å være frivillig kan være et ønske om selv å få hjelp. Når det gjelder terapi, sier aktørene at de ikke har verken kompetanse eller anledning til dette, og det er enighet om at det derfor ikke bør være noe terapeutisk tilbud i Britannia, verken formelt eller uformelt. Dette er i samsvar med synet til Wollebæk, Selle og Lorentzen (2000), som framholder at viktige samfunnsoppgaver, som for eksempel medisinsk behandling, bør tilhøre det offentlige.

Det er også et spørsmål om og i tilfelle hvordan et mangfold skal ivaretas. Aktørene ønsket et mangfold - er det kommunens ønsker som hindrer dette mangfoldet? Kommunen er tungt inne i Britannia gjennom økonomiske tilskudd til driften, dette gjelder for de fleste aktørene. Økonomiske tilskudd av den størrelsesorden som kommunen yter, gir en ikke ubetydelig påvirkningsmulighet fra kommunens side til å styre målgruppene. Dette gir en mulighet til å påvirke driften, og samtidig er det et klart udekket behov når det gjelder tilbud til mennesker med psykiske plager og lidelser. Det er etterhvert blitt mange brukere med psykiske plager og lidelser, og enkelte av disse har vist seg å være behandlingstrengende. Selv om det er stor enighet i Norge, både blant politikere og blant befolkningen generelt, om at frivillig sektor ikke skal overta oppgaver som er det offentliges ansvar, peker forskere på at vi også i Norge er på vei mot det som kalles en anglo- amerikansk modell, hvor frivillig arbeid stadig blir mer resultat- og økonomiorientert. Allikevel er det ikke "bare" kommunen som hindrer mangfold-aktørene styrer selv i stor grad hva de skal fokusere på; både innenfor ganske vide rammer for den enkelte organisasjon, ut fra det behovet som kartlegges og ut fra egen yrkesbakgrunn og interesser. Aktørene selv har derfor en betydelig påvirkningsmulighet når det gjelder mangfold. Det kan også være at ønsket om mangfold tones ned, fordi aktørene ser det mer formålstjenlig å satse tungt på noen få brukergrupper for å gi disse et bredt tilbud.

Det synes derfor å være en viktig forutsetning at aktørene i Britannia har god nok støtte, både økonomisk og moralsk, særlig fra kommunen, for det omfattende frivillige arbeidet som drives på mange områder. Et godt samarbeid mellom aktørene og eventuelt med kommunen som medspiller for å avklare satsningsområder/brukergrupper og fordeling av viktige ressurser som lokalene i Huset er en annen forutsetning. Balansegangen mellom å være en selvstendig frivillig organisasjon med sine mål og føringer, og samarbeidet og avhengigheten til kommunen, som representerer det offentlige tilbudet, og til hverandre innad i Huset, vil alltid være en utfordring.

Avslutning

Huset Britannia har på mange måter blitt en suksess. Aktørene ønsket seg et hus som sydet av liv og aktivitet, de ønsket seg flere brukere og frivillige, og å bli mer synlige og tilgjengelige. De ønsket å utnytte hverandres kompetanse, og et tverrfaglig samarbeid. Aktørene så også fram til et større arbeidsmiljø. Alt dette er oppnådd. Det er et paradoks at denne suksessen også har ført til uventede problemer: Etterspørselen etter både gamle og nye tilbud har økt, og dette har skapt mer arbeid for aktørene, uten at ressursene har økt tilsvarende.

Tre områder utpeker seg som utfordringer som må løses hvis samarbeidet skal kunne fortsette. Aktørene har ulike synspunkter på hvilke brukergrupper Huset skal være til for, og den økte aktiviteten har skapt konkurranse om de store lokalene i Huset. En av aktørene er en brukerorganisasjon, og denne har vist seg å ikke kunne nyttiggjøre seg samarbeidet på lik linje med de andre aktørene.

Bredde i aktivitetstilbudet vil også være av stor betydning for at en organisasjon skal overleve over tid (Wollebæk, 2002). Huset Britannia gir med sitt store areal og sentrale beliggenhet, all fagkunnskap og erfaring hos aktørene, det store antall samlede frivillige og brukere og de samlede økonomiske midler mange muligheter til å skape denne bredden.

Longitudinelle studier viser at organisatorisk integrasjon uansett strategi er en svært ressurskrevende og langvarig prosess (Enehaug & Thune, 2007). Ett år er derfor alt for kort tid til å kunne fastslå hvorvidt Britannia har livets rett. Funnene fra evalueringen etter ett års fellesskap i Britannia vil allikevel kunne gi noen nyttige innspill til videre drift.

Min forskning har i første rekke vært fokusert på å få frem data fra evalueringen og å presentere disse dataene så ryddig som mulig. Imidlertid har jeg også i noen grad forsøkt å analysere de mest sentrale funnene ved hjelp av teori og å peke på noen mulige løsninger på eksisterende konflikter.

Evalueringen tyder på at aktørene og deres brukere og frivillige samlet sett vil ha det bedre sammen enn om de hadde vært alene på hvert sitt sted. En forutsetning er at det er mulig å finne en løsning på de utfordringene som utpeker seg; nemlig hvilke målgrupper det skal satses på og fordelingen/utnyttelsen av de store lokalene. Organiseringen av driften, en felles måte å løse uenighet på og hvilken ledelsesform man velger vil være av betydning her.

Aktørene har et stort potensial i at de er samlet i et fellesskap også når det gjelder å markedsføre seg, både overfor andre frivillige organisasjoner som kan være potensielle samarbeidsparter, potensielle brukere og frivillige, næringslivet i forhold til gaver og tjenester, kommunen, og overfor øvrige bevilgende myndigheter som for eksempel Kultur- og kirkedepartementet, som ønsker å satse på samarbeid over organisasjonsgrensene.

Hvis det ikke er mulig å finne løsninger på disse momentene, enten internt eller ved hjelp av en ekstern konsulent, bør aktørene kanskje ikke fortsette samlokaliseringen. Gevinsten man da får, er i det minste en økt innsikt og bevissthet i forhold til egen organisasjons visjoner, mål og satsningsområder.

Litteratur

Almås, R. (2.oppl) (1993): Evaluering på norsk. Oslo: Universitetsforlaget.

Alrø, H. og Kristiansen, M. (red) (2004): Dialog og magt i organisationer. Aalborg: Aalborg universitetsforlag, i serie: Interpersonell kommunikation i organisationer nr.8.

Brekke, J. P. (1994): Frivillighet og lokalsamfunn. En studie av to frivillighetssentralers omgivelser. Rapport 94:12. Oslo: Institutt for samfunnsforskning.

Djupvik, A.R. og Eikås, M. (2002): Organisert velferd. Organisasjonskunnskap for sosionom-barnevern- og vernepleierstudiet. Oslo: Samlaget.

Enehaug, H. og Thune, T.(2007): Organisasjonskultur og mennesker i fusjonsprosesser. Oslo: AFI- rapport 1/2007, Arbeidsforskningsinstituttets rapportserie. www.afi.no

Folkedal, F.S. (1999): Frivillig sektor: Verdskaper og velferdsleverandør i et demokratisk samfunn. Oslo: HSH forlag Handels- og servicenæringens hovedorganisasjon.

Halvorsen, K. (3.utg., 2005): Grunnbok i helse- og sosialpolitikk. Oslo: Universitetsforlaget.

Heitmann, J.H. og Selle, P. (1999): Frivillige organisasjoner. Fornyelse, vekst og utvikling. Kristiansand: Høyskoleforlaget.

Jacobsen, D.I. (2.utg.2005): Hvordan gjennomføre undersøkelser? Innføring i samfunnsvitenskapelig metode. Kristiansand: Høyskoleforlaget.

Kvale, S. (8.oppl.) (2006): Det kvalitative forskningsintervju. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Lorentzen, H. (1994): Frivillighetens integrasjon. Staten og de frivillige velferdsprodusentene. Oslo: Universitetsforlaget.

Mehlbye, J., Rieper, O., Tøgeby, M. (1993): Håndbog i evaluering. København: AKF Forlaget.

Miles, M.B og Huberman, A.M. (1994): Qualitative Data Analysis. California: sage Publications.

NOU 1985:18: Lov om sosiale tjenester m.v. Sosialdepartementet. <http://www.regjeringen.no/>

NOU 1988:17: Frivillige organisasjoner. Finans- og tolldepartementet. <http://www.regjeringen.no/>

Nylehn, B. (1997): Organisasjonsteori. Otta: kole Forlag.

Repstad, P. (red) (2.utg.2004): Dugnadsånd og forsvarsverker –tverretattlig samarbeid i teori og praksis. Oslo: Universitetsforlaget.

Repstad, P. (red.) (1998): Den lokale velferdsblanding –Når offentlige og frivillige skal samarbeide. Oslo: Universitetsforlaget.

Selle, P. (1996): Frivillige organisasjoner i nye omgjevnader. Bergen: Alma Mater.

St.meld. nr.27 (1996- 97) Om statens forhold til frivillige organisasjoner.
Kulturdepartementet.

St.prp. nr.63 (1997- 98): Om opptrappingsplan for psykisk helse 1999- 2006. Endringer i statsbudsjettet for 1998. Helse- og omsorgsdepartementet.

Sverdrup,S. (2002): Evaluering: faser, design og gjennomføring. Bergen: Fagbokforlaget.

Vedung, E. (1994): Utvärdering i offentliga sektorn – problem och lösningar. Stockholm: Fritzes. Ds 1994:117.

Wollebæk, D. (2002): Det nye organisasjonssamfunnet. Bergen: Fagbokforlaget.

Wollebæk, D., Selle, P. og Lorentzen, H. (2000): Frivillig innsats- sosial integrasjon, demokrati og økonomi. Bergen: Fagbokforlaget.

<http://www.frisam.no/>

<http://www.lovddata.no/>

<http://www.mentalhelset.no/>

VEDLEGG:

Intervjuguide 1: Før oppstart av prosjekt Britannia (side 39)

Intervjuguide 2: Etter cirka ett års drift av prosjekt Britannia (side 40)

1: Intervjuguide intervjurunde 1:

A): INTRODUKSJONSSPØRSMÅL

- Fortell om den organisasjonen du arbeider for
- Respondentens faglige bakgrunn og tidligere yrkespraksis
- Nåværende stilling, og hvor lenge du har innehatt denne stillingen
- Hvorfor søkte du denne stillingen?

B): FØR OPPSTART AV PROSJEKTET ”Huset”

- Kan du fortelle litt om bakgrunnen for dette samarbeidet?
- Hva er din organisasjon/din egen intensjon med å etablere et slikt samarbeid?
- Hvilke forventninger har du og din arbeidsgiver til et slikt samarbeid?
- Hvilke forventninger har du til dette prosjektet?
- Hvilke fordeler mener du at dette kan gi?
- Kan det være negative faktorer forbundet med et slikt samarbeid?
- Hvilke mulige vansker/begrensende faktorer ser du for deg?
- Har du noen tanker om hvordan dette kan løses?
- Tror du at politiske føringer vil være viktig, og i tilfelle hvordan?
- Er det lagt noen planer for evaluering av samarbeidsprosjektet etter en tid?

2: Intervjuguide intervjurunde 2:

- Hva hadde tidsaspektet i forhold til planlegging å si for hvordan driften har vært dette første året?
- Er det utarbeidet mål for samarbeidet?
- Hvordan synes du at samarbeidet har fungert fra oppstart og fram til i dag?
 - Hva samarbeider dere om?
 - Hvordan foregår samarbeidet?
 - Hvordan er økonomien, har dere noen felles økonomi?
- Har samarbeidspartene utviklet noen felles identitet?
 - Ser du på dere som en enhet utad, eller er det mange organisasjoner som kun deler lokaler?
 - Har det vært vanskelig å holde på egen organisasjons identitet, eller har den blitt forsterket?
 - Har dere like eller ulike verdier, og hva er din organisasjons viktigste verdier?
 - Skaper ulikt verdisyn vanskeligheter for samarbeidet?
- Har det utpekt seg en leder (formell/uformell) blant organisasjonenes ledere?
 - Har enkelte ledere mer makt i samarbeidet enn andre, og hvilke konsekvenser (pos/neg) har i tilfelle dette?
 - Hvilke påvirkningsmuligheter har den enkelte organisasjons leder i fellesskapet, og er disse mulighetene tilfredsstillende?
 - Merker du påvirkning fra eget og andres styre i det daglige arbeidet?
 - Ønsker du mer eller mindre aktivitet fra styret (organisasjonens), og hva ønsker du at styret skal engasjere seg i?
- Har det dannet seg allianser mellom alle eller noen av organisasjonens ledere?
 - Benyttes allianser aktivt og bevisst (eller ubevisst) internt og eksternt for å oppnå fordeler (i forhold til egen organisasjon og for fellesskapet)?
 - Har alle lederne et godt forhold til hverandre?
 - Er ditt nettverk blitt større etter samlokaliseringen, og benytter du dette til beste for din organisasjon/til beste for fellesskapet?
 - I hvilken grad opplever du samhandling i Huset, og mellom dere i Huset og andre aktører?
- Opplever du at dere lederne har god kommunikasjon?
 - Er kommunikasjon vanskeliggjort i forhold til at det er blitt mange flere aktører og et faglig større fellesskap?
- Er dine forventninger til samarbeidet innfridd? (Synlighet, tilgjengelighet, faglig samarbeid, avklaring av målgrupper)
 - I hvilken grad har du/dere taklet de utfordringene dere skisserte før åpningen (ivaretagelse av egen organisasjon versus samarbeid, avklaring av målgrupper)?
 - Hvilke tanker har du i forhold til den videre driften av Huset?
 - Hvis du skulle startet på nytt i dag - hva ville du eventuelt ha gjort annerledes?
 - Har du noen råd til andre organisasjoner som ønsker å samarbeide om felles lokalisering?